

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Kraków, dnia 11 października 2016 r.

Poz. 5727

UCHWAŁA NR XXV/153/2016 RADY GMINY MICHAŁOWICE

z dnia 29 września 2016 roku

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie wiejskim Gminy Michałowice

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 466) oraz art. 8, art. 13 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777), Rada Gminy Michałowice uchwala, co następuje:

§ 1. Wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji na terenie gminy Michałowice, w granicach określonych w załącznikach Nr 1 i Nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. 1. Obszary, o których mowa w § 1, stanowią tereny znajdujące się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz skorelowanych z nimi negatywnych zjawisk gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych, zidentyfikowanych na terenie gminy Michałowice.

2. Potwierdzenie spełniania przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia zawiera diagnoza, która stanowi załącznik Nr 3 do niniejszej uchwały.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Michałowice.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Przewodnicząca Rady Gminy Michałowice
Ewa Krawczyk

Załącznik nr 1 do Uchwały nr XXV/153/2016
Rady Gminy Michałowice z dnia 29 września 2016r.

**OBSZAR ZDEGRADOWANY I REWITALIZACJI GMINY MICHAŁOWICE
MIEJSCOWOŚCI KSIĄŻNICZKI, KOŃCZYCE, RACIBOROWICE**

Załącznik nr 2 do Uchwały nr XXV/153/2016
Rady Gminy Michałowice z dnia 29 września 2016r.

**OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY MICHAŁOWICE
MIEJSCOWOŚCI KOZIERÓW I MICHAŁOWICE**

Michałowice 2016

Diagnoza do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Michałowice 2025+

Załącznik nr 3 do Uchwały nr XXV/153/2016
Rady Gminy Michałowice
z dnia 29 września 2016r.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	2
1.1 Struktura diagnozy.....	3
1.2 Przyjęta metodyka diagnozy i opis jednostek urbanistycznych	4
2. Aktualna sytuacja społeczno-gospodarcza Michałowic	7
2.1 Ogólna charakterystyka gminy Michałowice.....	7
2.2 Sytuacja społeczno-gospodarcza gminy – zewnętrzne tło odniesienia.....	8
2.3 Tło demograficzne gminy Michałowice	14
3. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych	19
3.1 Zjawisko bezrobocia.....	19
3.2 Zjawisko ubóstwa.....	21
3.3 Zjawisko przestępczości	25
3.4 Problemy niskiego poziomu edukacji	27
3.5 Problemy niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym.....	32
3.6 Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych – analiza wskaźników oraz podsumowanie.....	35
4. Współwystępowanie negatywnych zjawisk, innych niż społeczne	40
4.1 Negatywne zjawiska gospodarcze.....	40
4.2 Negatywne zjawiska środowiskowe	42
4.3 Negatywne zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.....	44
4.4 Negatywne zjawiska techniczne	48
4.5 Koncentracja negatywnych zjawisk towarzyszących – analiza wskaźników oraz podsumowanie.....	49
5. Wyznaczenie obszarów: zdegradowanego i rewitalizacji	52
5.1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego.....	53
5.2 Wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji	54

1. WPROWADZENIE

Przemiany społeczno-gospodarcze, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza, wywołane procesem globalizacji oraz transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej, przyniosły zupełnie nowe perspektywy rozwoju dla naszego kraju. Jednocześnie spowodowały szereg niekorzystnych zjawisk, w tym na obszarach wiejskich, między innymi takich jak: niekontrolowana rozproszona zabudowa, brak odpowiedniej infrastruktury lub degradacja już istniejącej oraz pogłębienie się różnic pomiędzy mieszkańcami i zubożenie stosunków społecznych.

W takiej sytuacji szczególnego znaczenia nabiera planowanie oraz realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych, obejmujących sferę społeczną, przestrzenną, gospodarczą, środowiskową i techniczną, które stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy, czynniki i zjawiska kryzysowe, jakie występują na danym obszarze. Rewitalizacja bowiem oznacza proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, który jest prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez wdrażanie zintegrowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, wspólnej przestrzeni oraz gospodarki.

W myśl ustawy z dnia 9 października 2015 r. o *rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777), przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do wdrożenia i prowadzenia procesu rewitalizacji należy do zadań własnych gminy. Gmina Michałowice przystępując do przeprowadzenia rewitalizacji zgodnie z wytycznymi ustawy, zobowiązana jest do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Proces ustalenia tych terytoriów został obwarowany konkretnymi, opisanymi poniżej, wymogami.

Obszar może zostać wskazany jako **obszar zdegradowany**, jeśli znajduje się w **stanie kryzysowym** z powodu **koncentracji negatywnych zjawisk społecznych** (tj. bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego kapitału społecznego, itp.) a także gospodarczych, środowiskowych, technicznych i przestrzennych, których obecność prowadzi do pogorszenia się jakości życia mieszkańców. Szczególne znaczenie odgrywać będzie **obszar rewitalizacji**, „*obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, (...) na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się przeprowadzić rewitalizację*”. Nie może on obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy ani zamieszkały przez więcej niż 30% liczby jej mieszkańców. Zarówno obszar zdegradowany, jak i obszar rewitalizacji mogą być podzielone na podobszary, które nie muszą posiadać wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z nich występowania koncentracji opisanych wyżej negatywnych zjawisk. Tak obszar zdegradowany, jak i rewitalizacji mogą stanowić to samo terytorium.

Wyznaczenie w gminie zarówno obszaru zdegradowanego, jak i rewitalizacji wymaga przeprowadzenia diagnozy stopnia degradacji poszczególnych obszarów pod względem społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym, w celu identyfikacji terenów o największej koncentracji zjawisk kryzysowych. Powinna ona opierać się na mierzalnych wskaźnikach, opisujących przede wszystkim zjawiska i problemy społeczne na danym terenie.

Niniejsza diagnoza została opracowana na potrzeby sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Michałowice 2025+* i stanowi załącznik do Uchwały Rady Gminy w Michałowicach w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Zawarta w niej analiza negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie Gminy Michałowice pozwoliła na zobrazowanie wewnętrznego zróżnicowania gminy oraz wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, stanowiąc jednocześnie podstawę do przeprowadzenia konsultacji społecznych w tym zakresie z wszystkimi interesariuszami rewitalizacji.

1.1. STRUKTURA DIAGNOZY

Diagnoza do Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Michałowice 2025+, służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy, została przygotowana w oparciu o analizę istotnych czynników z punktu widzenia równomiernego rozwoju gminy i wyrównywania szans, które opierają się na wytycznych zawartych w ustawie o rewitalizacji. Obejmuje ona porównywalne dane pozwalające na obiektywną i wnikliwą analizę obszarów kompleksowego wsparcia.

Struktura dokumentu została opracowana w ten sposób, że we *Wprowadzeniu* zawiera opis metodyki prowadzonej diagnozy, przyjęte wskaźniki diagnozujące negatywne zjawiska, które występują na terenie gminy w poszczególnych polach odniesienia – jednostkach urbanistycznych oraz opis tychże jednostek, ujęty w postaci tabeli w załączniku nr 1 do niniejszego dokumentu.

Następnie zamieszczono rozdział zawierający charakterystykę gminy Michałowice, ze szczególnym uwzględnieniem jej tła demograficznego, a także sytuacji społeczno-gospodarczej, opisaną poprzez zestawienie Michałowic z gminami grupy porównawczej. Tym samym dokonano nie tylko oceny przestrzennego rozkładu negatywnych zjawisk na terenie gminy, lecz również ich bezwzględnego poziomu na tle innych porównywalnych gmin.

Dwa kolejne rozdziały to zasadnicze części merytoryczne niniejszego dokumentu. Pierwszy z nich poświęcony jest diagnozie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych na obszarze gminy Michałowice, w szczególności: bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu w zakresie edukacji, kapitału społecznego czy udziału w życiu publicznym lub kulturalnym.

Drugi to rozdział zawierający diagnozę współwystępowania przestrzennego pozostałych negatywnych zjawisk w obszarach związanych z gospodarką, środowiskiem, stanem technicznym budynków i infrastruktury oraz dostępem do usług publicznych, które nakładają się na negatywne zjawiska społeczne zdiagnozowane w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.

Dopiero nałożenie na siebie tych dwóch głównych części – sfery społecznej oraz obszaru negatywnych zjawisk innych niż społeczne, pokazuje syntetyczne wskaźniki koncentracji problemów na danym obszarze gminy, wskazując tym samym obszar zdegradowany.

Na końcu *Diagnozy* zamieszczono krótki rozdział stanowiący podsumowanie i charakterystykę wyznaczonych: obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

1.2. PRZYJĘTA METODYKA I OPIS JEDNOSTEK URBANISTYCZNYCH

Dla potrzeb wyznaczenia obszarów zdegradowanych w gminie Michałowice określono listę wskaźników diagnozujących koncentrację negatywnych zjawisk w poszczególnych sferach funkcjonowania gminy, traktując te sfery jako obszary badawcze, a negatywne zjawiska jako podobszary badawcze. Poniższa tabela (tab. 1) przedstawia opisany wyżej podział.

W pierwszej kolejności zbadano podstawowe elementy **sfery społecznej**, obrazującej koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, a następnie zdiagnozowano wybrane elementy **sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej** oraz **technicznej**, w celu wykazania ewentualnego dodatkowego nawarstwiania się innych problemów niż społeczne. Na końcu określono główne problemy, z jakimi boryka się gmina Michałowice.

Tab. 1. Podstawowe obszary i podobszary badawcze

	obszar badawczy	podobszary badawcze (negatywne zjawiska)
koncentracja negatywnych zjawisk społecznych	sfera społeczna	<ul style="list-style-type: none"> rynek pracy – bezrobocie pomoc społeczna – ubóstwo bezpieczeństwo publiczne – przestępczość poziom edukacji poziom udziału w życiu publicznym i kapitał społeczny
współwystępowanie przestrzenne pozostałych negatywnych zjawisk	sfera gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> stopień przedsiębiorczości kondycja lokalnych przedsiębiorstw
	sfera przestrzenno-funkcjonalna	<ul style="list-style-type: none"> tereny zielone i przestrzeń publiczna infrastruktura komunikacyjna usługi publiczne
	sfera techniczna	<ul style="list-style-type: none"> stan techniczny obiektów budowlanych (w tym mieszkalnych) brak rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z budynków (energooszczędność, ochrona środowiska)
	sfera środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> jakość środowiska odpady stwarzające zagrożenie

źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o rewitalizacji

Każdemu podobszarowi przypisano wskaźniki, mierzące natężenie danego zjawiska na terenie gminy, wyznaczając w ten sposób 14 wskaźników sfery społecznej oraz 9 wskaźników w pozostałych sferach. Zestawienie poszczególnych wskaźników zamieszczono na początku każdego podrozdziału, opisującego dane negatywne zjawisko (podobszar).

Zadbano aby przyjęte wskaźniki były zgodne z zapisami ustawowymi oraz w możliwie najlepszy sposób pozwalały na identyfikację negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, zachodzących w przestrzeni gminy. Weryfikacja objęła również ich poprawność metodologiczną. Przyjęto założenie, że wskaźnik powinien opisywać w sposób czytelny i przejrzysty dany problem, powinien być jasny w odbiorze i łatwo weryfikowalny, a także dobrze różnicować przestrzeń gminy.

Następnie przyjęto, że podstawową metodą przestrzennej prezentacji danych w całej diagnozie będzie metoda kartogramu¹ jako metoda przedstawiania średniej wartości dowolnego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia. Zasadą tej metody jest przyjęcie jednolitego rozmieszczenia prezentowanego zjawiska na całym obszarze pola odniesienia. Główną funkcją kartogramu jest pokazanie przestrzennego rozmieszczenia intensywności danego zjawiska (w naszym przypadku – natężenia problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych czy technicznych) a nie konkretnych wartości tego zjawiska w poszczególnych **polach odniesienia**.

W tym celu dokonano podziału gminy Michałowice na owe pola odniesienia – a więc dokonano **delimitacji**² obszaru gminy na jednostki przestrzenne (urbanistyczne), w których porównania miały być prowadzone. Pole odniesienia (jednostka statystyczna) jest kluczowym elementem kartogramu decydującym o samej możliwości jego opracowania, jak i o jego czytelności i informacyjności. Jako pola odniesienia (jednostki urbanistyczne) przyjęto **miejsowości gminy**, jako obszary o najbardziej jednorodnej strukturze i charakterystyce. Graficzny podział na pola odniesienia – jednostki urbanistyczne przedstawia poniższa rycina (ryc. 1).

Ryc.1. Podział gminy na jednostki urbanistyczne – miejscowości gminy Michałowice.

¹ Opracowanie kartogramu polega na odpowiednim pogrupowaniu danych dla poszczególnych pól odniesienia w klasy. Klasom tym nadaje się odpowiednią barwę w taki sposób aby otrzymać skalę pozwalającą na łatwe, intuicyjne odczytanie zmienności przestrzennej przedstawianego zagadnienia

² Delimitacja to wyznaczenie granic obszarów na mapie, zaznaczenie przebiegu granic

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

Krótką charakterystykę każdej z 18 jednostek urbanistycznych omówiono w tabeli 2, stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszej *Diagnozy*.

Wartości wskaźników otrzymane dla poszczególnych pól odniesienia, odnoszące się do każdego negatywnego zjawiska, zestawiono w tabelę podsumowującą każdą z analizowanych sfer. W większości badanych wskaźników otrzymana wartość dodatnia świadczyła o istnieniu sytuacji gorszej niż średnia dla gminy, jednakże w przypadku kilku wskaźników (np. wynik sprawdzianu szóstoklasisty czy egzaminu gimnazjalnego lub odsetek organizacji pozarządowych, itp.) wartość dodatnia świadczyła o sytuacji lepszej niż średnia dla gminy, zatem w tych przypadkach za odchylenie od normy uznawane były wartości poniżej średniej. Każdy z analizowanych wskaźników, w którym występują nieprawidłowości, zaznaczono w tabelach kolorem szarym.

W celu obliczenia wyniku końcowego zestawiono wszystkie dane w zbiorczej tabeli wynikowej – odrębnej dla sfery społecznej, obrazując w ten sposób koncentrację negatywnych zjawisk społecznych oraz odrębnej, zbiorczej tabeli wynikowej dla pozostałych sfer.

Następnie dokonano klasyfikacji wskaźników świadczących o odchyleniach od normy³, nadając punkty od „1” do „4”, gdzie punkt „1” – „poniżej normy” nadano jednostkom o niewielkich anomaliami, zaś punkt „4” – „najgorszy”, został przyznany jednostkom urbanistycznym, w których odchylenia od normy są bardzo duże. Dla wartości świadczących o sytuacji odpowiadającej średniej dla gminy lub lepszej, przyjęto wartość „0”. Otrzymaną punktację podsumowano i podzielono przez ilość analizowanych wskaźników, dzięki czemu uzyskano średnią arytmetyczną. Miejscowości, które otrzymały największe wartości uznano za obszary zdegradowane.

Ocenę skali koncentracji negatywnych zjawisk oparto na danych pozyskanych od Urzędu Gminy Michałowice, statystyk Komisariatu Policji w Zielonkach, danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach, Gminnego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego w Michałowicach, Filii Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego w Słomnikach oraz statystyk publicznych pochodzących m.in. z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, Urzędu Statystycznego w Krakowie.

W diagnozie posłużono się możliwie najbardziej aktualnymi danymi statystyki publicznej, a prezentowane dane dotyczą okresu lat 2010 do 2014 lub 2015. W toku pracy napotkano jednakże na szereg problemów związanych głównie z brakiem lub niemożnością uzyskania konkretnych danych dla poziomu analizy wewnątrzgminnej, dlatego też w niektórych przypadkach w analizach posłużono się danymi szacunkowymi.

³ Za normę przyjęto średnią wartość dla gminy w poszczególnych wskaźnikach

2. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA MICHAŁOWIC

2.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY MICHAŁOWICE

Gmina Michałowice to gmina wiejska, położona w centralnej części województwa małopolskiego w powiecie krakowskim, w odległości ok. 12 km od centrum Krakowa. Usytuowana jest na pograniczu północno-zachodniej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, w szerokiej dolinie rzeki Dłubni, będącej lewym dopływem Wisły. Gmina zajmuje powierzchnię 51,1 km², co stanowi 4,2% powierzchni powiatu krakowskiego i 0,3% powierzchni województwa małopolskiego.

Sąsiaduje z następującymi gminami: na wąskim odcinku z gminą miejską Kraków, od północy z gminą Iwanowice, od zachodu z gminą Zielonki, natomiast od wschodu z gminą Kocmyrzów-Luborzyca.

Według stanu na 31 grudnia 2014 r. teren gminy Michałowice zamieszkiwało 9 845 osób, w tym 4 935 kobiet (50,1%). Mieszkańcy gminy stanowili około 3,7% mieszkańców powiatu krakowskiego.

Siedzibą gminy jest 3,2-tysięczna miejscowość Michałowice, stanowiąca centrum życia społecznego i gospodarczego, w której mieszczą się władze administracyjne gminy. Administracyjnie gmina obejmuje 18 miejscowości (19 sołectw): Górna Wieś, Kończyce, Kozierów, Książniczki, Masłomiąca, Michałowice, Młodziejowice, Pielgrzymowice, Raciborowice, Sieborowice, Więclawice Dworskie, Więclawice Stare, Wilczkowice, Wola Więclawska, Zagórzycze Dworskie, Zagórzycze Stare, Zdzięslawice i Zerwana.

Duża część obszaru gminy leży w granicach Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego oraz Parku Krajobrazowego „Dolinki Krakowskie”, co wpływa niewątpliwie na atrakcyjność przyrodniczą i turystyczną gminy. Na terenie gminy znajdują się ponadto liczne obiekty kultury materialnej, w tym m.in. gotycki Kościół p.w. św. Małgorzaty w Raciborowicach z XV w., Kościół p.w. św. Jakuba Apostoła w Więclawicach Starych z XVIII w., dwory w Książniczkach, Sieborowicach i Michałowicach.

Ryc. 2. Gmina Michałowice na tle pozostałych gmin powiatu krakowskiego

źródło: opracowanie własne

2.2. SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA GMINY MICHAŁOWICE – ZEWNĘTRZNE TŁO ODNIESIENIA

W celu zobrazowania sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Michałowice w sposób pogłębiony i pozwalający na identyfikację zjawisk faktycznie kryzysowych (w odróżnieniu od typowych zjawisk zachodzących we wszystkich gminach), zdecydowano się porównać poszczególne zakresy danych dla Michałowic z analogicznymi zakresami danych dla grupy porównawczej, złożonej z 5 gmin powiatu krakowskiego, tj. Igołomia-Wawrzeńczyce, Kocmyrzów-Luborzyca, Wielka Wieś, Zabierzów oraz Zielonki. Do zestawienia wybrano jednostki o profilach najbardziej zbliżonych do charakteru gminy Michałowice, a przy selekcji kierowano się w szczególności analizą podstawowych cech jednostek, m.in. typ gminy, liczba ludności, powierzchnia, gęstość zaludnienia czy dochód na mieszkańca, a także faktem wieloletniej wzajemnej współpracy wszystkich gmin. Uznano bowiem, że lata wzajemnej współpracy w ramach Lokalnej Grupy Działania „Korona Północnego Krakowa”, wspólnie podejmowane inicjatywy, podobne problemy i cele do osiągnięcia, a także bezpośrednie sąsiedztwo z Krakowem powodują, iż większość procesów rozwojowych przebiega w grupie odniesienia w zbliżonym tempie i kierunku, a mieszkańcy i władze tychże gmin stają niejednokrotnie przed podobnymi wyzwaniami.

Pierwsza część analizy porównawczej objęła dane dot. **struktury przestrzennej**, a wyniki zostały ujęte w poniższej tabeli (tab. 2).

Tab. 2. Wskaźniki przestrzenne dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014 r.

nazwa	powierzchnia	gęstość zaludnienia (os./km ²)	udział użytków rolnych	udział użytków rolnych - zabudowanych	udział terenów zabudowanych i zurbanizowanych	udział nieużytków	lesistość
	km ²	os./km ²	%	%	%	%	%
Igołomia-Wawrzeńczyce	63	123	91,7	4,2	3,5	1,0	0,1
Kocmyrzów-Luborzyca	81	183	89,2	3,7	4,5	0,1	5,3
Michałowice	51	193	85,1	6,0	8,3	0,2	3,6

Wielka Wieś	48	229	82,2	4,2	5,8	0,5	7,4
Zabierzów	99	255	69,2	4,6	7,8	0,4	15,8
Zielonki	49	425	82,3	5,4	13,2	0,3	1,3
powiat krakowski	1 231	218	76,7	4,0	6,1	0,5	12,2

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Na tle innych gmin Michałowice charakteryzuje stosunkowo średni poziom gęstości zaludnienia, co wynika z faktu nieco wolniejszego tempa suburbanizacji w naszej gminie niż to ma miejsce w przypadku Wielkiej Wsi, Zabierzowa czy Zielonek. Ponadto naszą gminę cechuje duża powierzchnia użytków rolnych w stosunku do całkowitej jej powierzchni, z jednoczesnym największym udziałem użytków rolnych zabudowanych oraz jeden z największych (zaraz po Zielonkach) odsetek terenów zabudowanych i zurbanizowanych. Mamy najmniejszy udział nieużytków w ogólnej powierzchni gminy oraz jeden z mniejszych wskaźników lesistości (większe wskaźniki w tym zakresie mają Zabierzów, Wielka Wieś oraz Kocmyrzów-Luborzyca).

Michałowice zajmują przedostatnią pozycję wśród gmin grupy porównawczej pod względem liczby ludności, wyprzedzając w tym zakresie jedynie gminę Igołomia-Wawrzeńczyce. **Sytuacja demograficzna** Michałowic na tle innych gmin jest jednak bardzo korzystna (tab. 3). Nasza gmina ma jeden z najwyższych wyników (po Zielonkach) w zakresie rzeczywistego przyrostu ludności (stanowiącego sumę przyrostu naturalnego i salda migracji), będącego istotnym elementem oceny stopnia rozwoju gminy. Michałowice cechuje dość wysoki, bo drugi wśród analizowanych gmin (po Zielonkach) udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i jednocześnie najniższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym, a także jeden z najniższych indeks starości, rozumiany jako udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. Inaczej mówiąc, wskaźnik ten wyraża liczbę dziadków przypadającą na stu wnuków, wskazując relację między generacją dziadków i wnuków.

Tab.3. Wskaźniki demograficzne dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014 r.

nazwa	liczba mieszkańców	przyrost rzeczywisty ludności	udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	udział ludności w wieku poprodukcyjnym	współczynnik feminizacji	indeks starości
	os.	%	%	%	%	%
Igołomia-Wawrzeńczyce	7 710	- 0,8	19,2	17,2	103	90,0
Kocmyrzów-Luborzyca	14 769	12,0	19,6	16,1	101	82,0
Michałowice	9 845	16,9	21,9	14,5	101	66,2
Wielka Wieś	11 058	14,7	21,0	15,3	105	73,2
Zabierzów	25 311	11,1	18,7	18,4	107	98,1
Zielonki	20 652	31,1	22,4	14,8	106	66,1
powiat krakowski	286 517	8,5	19,8	17,0	104	86,0

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Powyższe dane wskazują na utrzymującą się w dalszym ciągu atrakcyjność gminy Michałowice, w szczególności dla rodzin i osób młodych, które – w ramach procesu suburbanizacji – wybierają ją jako gminę osiedlenia się, przenosząc się z Krakowa. Trend ten można zaobserwować również w przypadku pozostałych gmin z grupy porównawczej, znajdujących się w bezpośrednim sąsiedztwie Krakowa, tj. Zielonek, Zabierzowa, Wielkiej Wsi czy Kocmyrzowa-Luborzycy.

Stanowi to z jednej strony potencjał rozwojowy gminy Michałowice, z drugiej jednak może nie sprzyjać równomiernemu i płynnemu rozwojowi kapitału społecznego, w aspekcie życia wspólnotowego i partycypacji społecznej, budowy tożsamości czy nawet bezpieczeństwa publicznego. Zdecydowana większość „nowych”, napływowych mieszkańców gminy w małym stopniu bowiem czuje się związana oraz integruje się z osiadłą od lat społecznością lokalną gminy, traktując to miejsce jedynie w kategoriach zamieszkania i wypoczynku. Gmina, z którą mieszkańców nie łączą zbyt silne więzi, nie może być traktowana jako społeczność lokalna, a jedynie jako zbiorowość terytorialna.

Mniej korzystnie przedstawia się koniunktura Michałowic w odniesieniu do **sytuacji ekonomiczno-gospodarczej** gmin z grupy porównawczej (tab. 4). Na ich tle Michałowice charakteryzują się: najniższym wskaźnikiem liczby pracujących na 100 mieszkańców, jednym z wyższych wskaźników bezrobocia, wyrażającym liczbę bezrobotnych zarejestrowanych na 100 osób w wieku produkcyjnym (wyższy miały jedynie Igołomia-Wawrzeńczyce i Zielonki), a także jednym z najniższych pod względem wartości wskaźnikiem przedsiębiorczości, wyrażającym liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON na 1 000 mieszkańców (niższe wartości: Kocmyrzów-Luborzycy i Igołomia-Wawrzeńczyce) oraz jednym z niższych w grupie porównawczej wskaźnikiem w zakresie liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 000 mieszkańców.

Tab. 4. Wskaźniki ekonomiczno-gospodarcze dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014 r.

nazwa	pracujący na 100 mieszkańców*	udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	podmioty gospodarcze na 1 000 mieszkańców	osoby fizyczne prowadzące działalność gosp. na 1 000 mieszkańców	dochody budżetu gminy na 1 mieszkańca
	os.	%	szt.	os.	zł
Igołomia-Wawrzeńczyce	9	3,1	110,7	55	3 133
Kocmyrzów-Luborzycy	5	3,7	133,9	73	2 562
Michałowice	8	3,4	178,6	95	3 034
Wielka Wieś	27	3,2	194,6	97	3 559
Zabierzów	49	4,8	189,7	89	3 222
Zielonki	9	2,9	227,8	114	3 155
powiat krakowski	17	4,7	165,4	84	3 168

* bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie
źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Michałowice na tle innych gmin cechują się jednymi z najniższych dochodów budżetu gmin na 1 mieszkańca, które wynoszą 3 034 zł, jest to również wartość niższa od średniej powiatu krakowskiego.

Równie niekorzystna jest sytuacja gminy Michałowice w aspekcie **sfer społecznej**, obejmującej dane dot. pomocy społecznej (tab. 5), lecz również edukacji oraz aktywności społecznej (tab. 6 i 7). W przypadku wskaźników obrazujących rozkład pomocy społecznej Michałowice cechuje jeden z największych w grupie porównawczej (po Igołomi-Wawrzeńczykach) udział procentowy osób objętych świadczeniami z pomocy społecznej (z uwzględnieniem pracy socjalnej) w ogólnej liczbie mieszkańców oraz wysokie wartości w zakresie udziału osób ubogich, z dochodami poniżej kryterium dochodowego w ogólnej liczbie osób objętych pomocą i wsparciem (wyższe wartości cechowały gminy: Igołomia-Wawrzeńczyce i Wielka Wieś).

W przypadku udziału dzieci do 17 roku życia, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie osób w tym przedziale wiekowym, Michałowice również osiągnęły jeden z wyższych wartości wskaźnika, zaraz po Igołomi-Wawrzeńczykach oraz Kocmyrzowie-Luborzyca. Również liczba dzieci objętych dożywianiem w postaci gorącego posiłku na terenie naszej gminy jest jedną z najwyższych w grupie badawczej, zaraz po Wielkiej Wsi i Igołomi-Wawrzeńczyce.

Tab. 5. Wskaźniki społeczne – w zakresie pomocy społecznej dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014.

nazwa	stopa bezrobocia	udział osób korzystających z pomocy społ. w liczbie ludności ogółem	udział osób w wieku 17 lat, na które rodzice pobierają zasiłek rodzinny w liczbie ludności	udział osób poniżej kryterium w stosunku do ogółu osób objętych pomocą społeczną	liczba dzieci objętych dożywianiem w postaci gorącego posiłku
	%	%	%	%	os.
Igołomia-Wawrzeńczyce	3,1	7,6	43,3	49,0	130
Kocmyrzów-Luborzyca	3,7	6,2	27,4	33,2	84
Michałowice	3,4	7,2	21,8	34,1	119
Wielka Wieś	3,2	6,0	17,5	44,1	142
Zabierzów	4,8	4,7	14,9	25,5	114
Zielonki	2,9	6,2	10,7	24,8	110
powiat krakowski	4,7	4,1	23,3	49,2	X

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS oraz sprawozdań rocznych MPiPS-03R, przestanych przez gminy z grupy porównawczej

Nieco lepiej kształtują się wskaźniki społeczne w zakresie poziomu edukacji. Gmina Michałowice osiągnęła w 2014 r. jedną z niższych pozycji w grupie porównawczej w zakresie średniego wyniku sprawdzianu po 6. klasie; niższe wyniki miały Igołomia-Wawrzeńczyce oraz

Kocmyrzów-Luborzyca. Wynik naszej gminy był również niższy od średniej powiatu krakowskiego o 0,8‰.

Tab. 6. Wskaźniki społeczne – w zakresie edukacji dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014 r.

nazwa	średni ogólny wynik sprawdzianu po 6. klasie	średni ogólny wynik egzaminu gimnazjalnego	stopa skolaryzacji		odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychow. przedszkol.
	%	%	SP	G	%
Igołomia-Wawrzeńczyce	66,4	59,4	93,1	91,0	75,1
Kocmyrzów-Luborzyca	66,5	54,9	73,3	69,0	62,7
Michałowice	68,6	61,1	74,6	70,7	75,4
Wielka Wieś	73,2	59,6	71,9	66,0	88,1
Zabierzów	72,3	63,0	89,9	79,5	106,3
Zielonki	71,7	68,5	84,8	78,7	74,1
powiat krakowski	69,4	58,3	88,0	84,1	82,8

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS, OKE Kraków

Stopa skolaryzacji traktowana jako odsetek osób uczących się obliczany w stosunku do liczby ludności w określonym przedziale wiekowym, według podziału na odpowiednie etapy kształcenia, (tj. w tym przypadku szkoła podstawowa i gimnazjum) w przypadku Michałowic osiąga jedno z niższych wartości w zakresie szkół podstawowych, zaraz po Wielkiej Wsi i Kocmyrzowie-Luborzyca, co oznacza, że 74,6% dzieci zamieszkujących teren naszej gminy jest objęte obowiązkiem szkolnym w szkołach funkcjonujących na terenie gminy. Podobny wynik na tle innych gmin Michałowice osiągają w przypadku uczniów gimnazjum; niższe wartości mają Wielka-Wieś i Kocmyrzów-Luborzyca.

Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat, objętych wychowaniem przedszkolnym w gminie Michałowice w 2014 roku wynosił 75,4% i był niższy od średniej dla powiatu krakowskiego oraz gmin: Zabierzów i Wielka Wieś. Zaznaczyć należy jednak, że w przypadku naszej gminy wartości w tym zakresie systematycznie wzrastają i w stosunku do roku bazowego odsetek dzieci objętych w naszej gminie wychowaniem przedszkolnym był wyższy o 29,4%. Potrzeby w tym zakresie są jednak nadal aktualne, zwłaszcza w sytuacji osiedlania się – w ramach procesu suburbanizacji – nowych mieszkańców.

W przypadku wskaźników związanych z aktywnością społeczną, Gmina Michałowice osiągnęła jeden z najniższych wyników w zakresie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, przypadających na 1 000 mieszkańców (zaraz po Zabierzowie), co świadczy o niskiej, na tle gmin grupy porównawczej, chęci uczestniczenia mieszkańców w życiu społeczności lokalnej. Równie niekorzystnie przedstawiają się wyniki w zakresie frekwencji w wyborach samorządowych i parlamentarnych, w przypadku których nasza gmina osiągnęła jedno z niższych wyników, zaraz po Igołomi-Wawrzeńczycach oraz Kocmyrzowie-Luborzyca.

Tab. 7. Wskaźniki aktywności społecznej dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014 r.

nazwa	fundacje, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe na 1 000 mieszkańców	frekwencja w wyborach parlamentarnych	frekwencja w wyborach samorządowych
	%	%	%
Igołomia-Wawrzeńczyce	2,7	41,2	44,1
Kocmyrzów-Luborzyca	2,6	52,3	45,5
Michałowice	2,0	57,2	53,6
Wielka Wieś	2,4	60,0	54,8
Zabierzów	3,9	61,7	54,6
Zielonki	2,8	62,1	50,3
powiat krakowski	2,7	54,9	49,9

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS oraz www.pkw.gov.pl

Sytuacja Michałowic w zakresie wskaźników **infrastruktury technicznej** (tab. 8) na tle grupy porównawczej kształtuje się korzystnie dla gminy. Przy czym nie uwzględnia ona danych dot. stanu technicznego budynków znajdujących się na terenie poszczególnych gmin, w tym budynków wymagających termomodernizacji, z uwagi na brak ogólnodostępnych danych w tym zakresie.

Michałowice cechuje jedna z większych wartości w zakresie udziału terenów mieszkaniowych w ogólnej powierzchni gminy (4,2%); wyprzedzają nas pod tym względem jedynie Zielonki. W przypadku wskaźnika obrazującego odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej oraz gazowej sytuacja gminy Michałowice wygląda mniej korzystnie w zestawieniu z gminami: Wielka Wieś, Zabierzów oraz Zielonki, a lepiej niż pozostałe dwie gminy z grupy porównawczej.

Tab. 8. Wskaźniki infrastrukturalne dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014 r.

Nazwa	udział terenów mieszkaniowych %	ludność w % korzystająca z instalacji			mieszkania na 1000 mieszkańców %
		wodociąg.	kanaliz.	gazowej	
Igołomia-Wawrzeńczyce	0,1	48,8	1,6	67,3	265,4
Kocmyrzów-Luborzyca	0,5	99,7	18,3	79,3	300,2
Michałowice	4,2	95,9	17,8	81,6	320,9
Wielka Wieś	1,0	95,2	54,0	92,0	310,7
Zabierzów	1,4	99,1	91,4	86,3	314,3
Zielonki	7,7	89,9	58,7	92,6	324,5
powiat krakowski	1,3	92,3	48,8	72,1	307,8

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Reasumując wnioski z poszczególnych grup wskaźników należy stwierdzić, iż sytuacja społeczno-gospodarcza gminy Michałowice na tle innych gmin przedstawia się jako jedna z

bardziej niekorzystnych, obok gmin Igołomia-Wawrzeńczyce oraz Kocmyrzów-Luborzyca. W większości opisanych powyżej obszarów lepsze wyniki osiągają bowiem trzy pozostałe gminy: Wielka Wieś, Zabierzów i Zielonki.

Należy pamiętać, że niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza Michałowic wpływa na gminę i jej mieszkańców. Nie sprzyja również kształtowaniu zintegrowanego społeczeństwa obywatelskiego, zapewniającego, dzięki swojej aktywności i zdolności do samoorganizacji oraz współdziałania, warunki do spójnego rozwoju oraz prawidłowego funkcjonowania każdemu mieszkańcowi gminy.

Tym samym wdrożenie kompleksowego gminnego programu rewitalizacji, obejmującego cele i działania stanowiące odpowiedź na zidentyfikowane problemy, czynniki i zjawiska kryzysowe, jakie występują na obszarze naszej gminy, stanowić będzie szansę na wyrównanie pozycji Michałowic wśród innych gmin oraz stworzenie jej mieszkańcom jeszcze lepszych warunków do życia.

2.3. TŁO DEMOGRAFICZNE GMINY

Zanim nastąpi opis delimitacji wskaźników w sferze społecznej, pokrótce zostanie opisana struktura demograficzna w poszczególnych miejscowościach gminy Michałowice w aspekcie przyrostu ludności w latach 2010-2014, gęstości zaludnienia, struktury demograficznej osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym oraz indeksu starości. Należy zakładać, że poszczególne zjawiska społeczne – zarówno negatywne, jak i pozytywne – zależą w znacznej mierze od struktury demograficznej ludności na danym obszarze, zarówno ze względu na jej płeć, jak i wiek, a także jej rozmieszczenie. W obszarach, gdzie dominują osoby starsze, mogą ujawniać się inne problemy, niż w obszarach, gdzie większy jest udział populacji dzieci i młodzieży: w tych pierwszych – problemy zdrowotne, problemy bezpieczeństwa, opieki, a także problemy osamotnienia i deprivacji potrzeby włączenia społecznego, zaś w drugich – problemy związane z poziomem oświaty, dostępem do oferty czasu wolnego oraz ubóstwa skorelowanego statystycznie

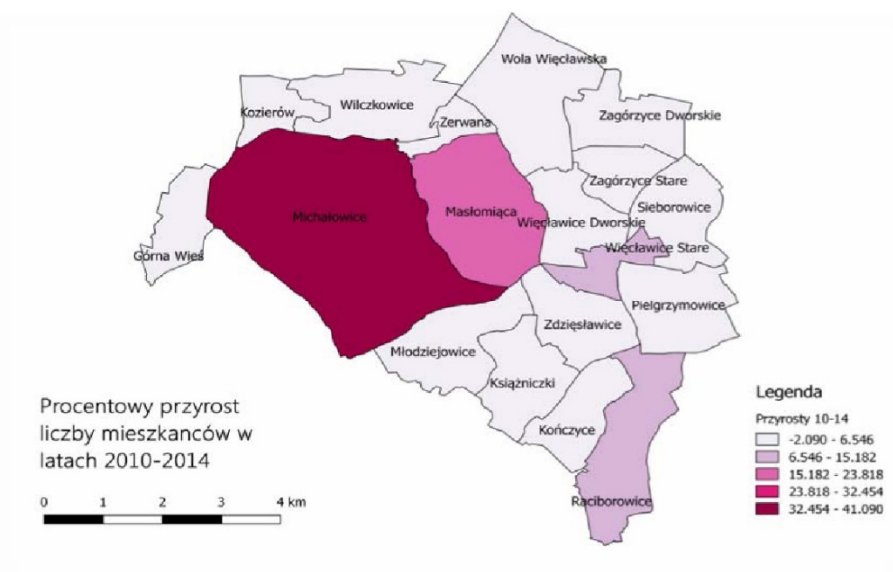
z wielodzietnością i samotnym rodzicielstwem. Z kolei zdecydowana dominacja osób w wieku produkcyjnym na danym obszarze może podnosić znaczenie wskaźników bezrobocia.

Analizując dane dotyczące przyrostu liczby mieszkańców w latach 2010-2014 w przestrzennym rozkładzie jednostek urbanistycznych (ryc. 3), można zauważyć, iż największy przyrost nastąpił w największej miejscowości gminy, tj. w Michałowicach, w dalszej kolejności w miejscowościach: Masłomiąca, Więclawice Stare oraz Raciborowice, głównie w obszarze zajmowanym przez sołectwo Prawda. Jest to niewątpliwie efekt opisywanego powyżej procesu suburbanizacji, tj. tworzenia się miejscowości-sypialni, których mieszkańcy dojeżdżają do pracy w centrum Krakowa.

Najmniejsze wartości w tym zakresie cechują miejscowości: Wola Więclawska, Książniczki oraz Kozierów, co oznacza, że w tych miejscowościach przybyło najmniej mieszkańców. W przypadku pierwszej miejscowości, tak niski wynik wiąże się prawdopodobnie z jej lokalizacją, tj. znacznym oddaleniem od centrum gminy, a także od Krakowa oraz słabą infrastrukturą komunikacyjną czy techniczną.

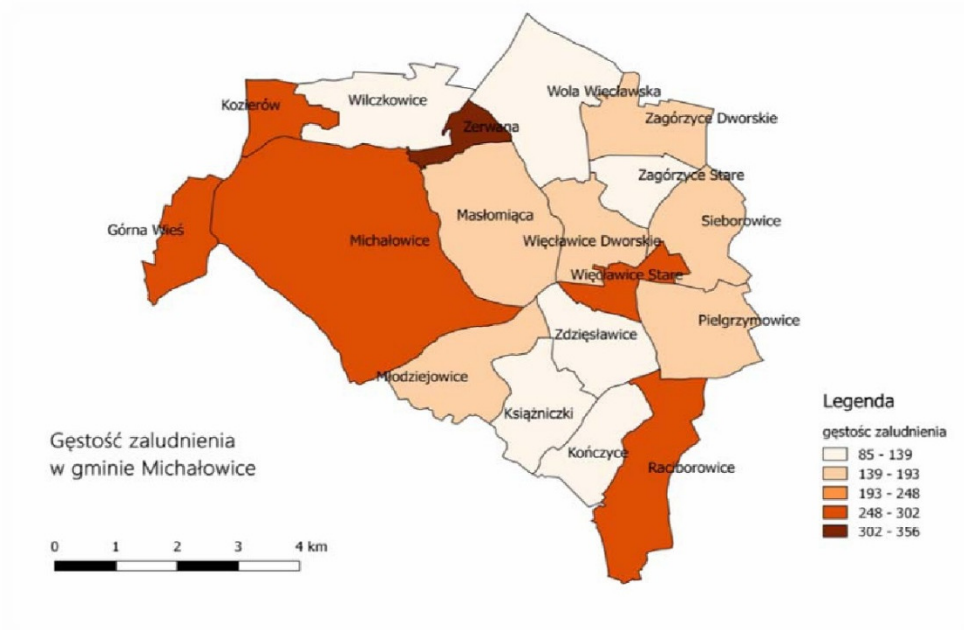
Podobnie sytuacja wygląda w przypadku gęstości zaludnienia (ryc. 4), gdzie największe skupiska ludności odnotowano w miejscowościach: Zerwana, Górna Wieś, Kozierów, Raciborowice oraz Michałowice, co potwierdza koncentrację osadniczą przy dobrych przestrzeniach komunikacyjnych. Z kolei najmniejsza gęstość zaludnienia cechowała miejscowości: Wola Więclawska, Zdzięslawice, Książniczki oraz Kończyce. W pewnym stopniu dane w tym obszarze skorelowane są w przyroście liczby mieszkańców, zwłaszcza w przypadku miejscowości: Michałowice, Raciborowice oraz Wola Więclawska i Książniczki. Skala osadnictwa świadczy przede wszystkim o atrakcyjności danego obszaru do osiedlenia się na jego terenie. W przypadku gmin położonych blisko ośrodków miejskich decydujące znaczenie ma odległość od sfer miejskich, warunki fizyczno-geograficzne danej gminy oraz wartość gruntu, która jest czynnikiem w największym stopniu wpływającym na tereny urbanizujące się.

Ryc.3. Przyrost liczby mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Michałowice w latach 2010-2014

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Michałowice

Ryc. 4. Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy Michałowice w 2014

r.

źródło

o: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Michałowice

Kolejną istotną przesłanką istotną dla zobrazowania tła demograficznego gminy jest struktura demograficzna w poszczególnych miejscowościach gminy, zaprezentowana na poniższym wykresie (wyk. 1) i przedstawiająca odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym.

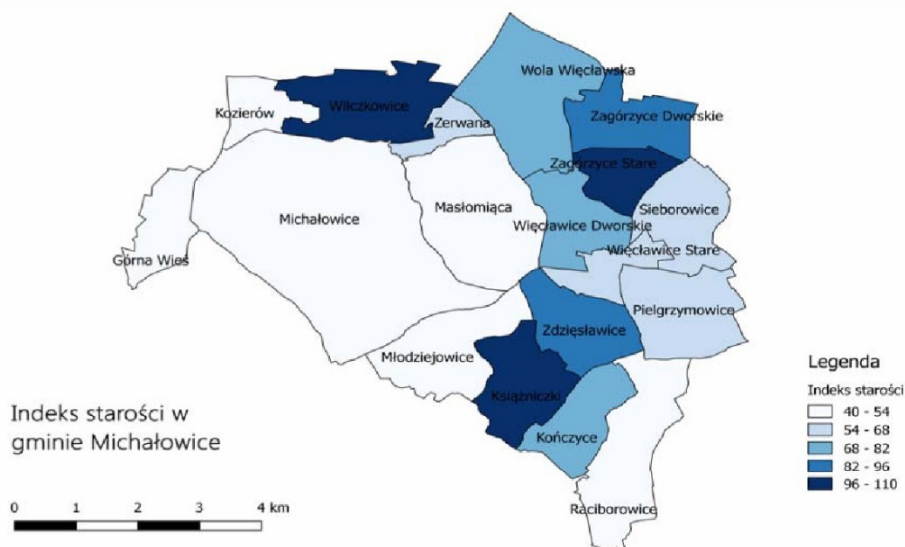
Wyraźne zagęszczenie osób w wieku przedprodukcyjnym można zaobserwować w Sieborowicach, i Kozierowie. Nieco mniejszy wskaźnik mają miejscowości Masłomiąca, Młodziejowice oraz Górna Wieś. Najmniejszy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w miejscowościach: Zagórzycze Stare, Wilczkowice, Książniczki i Zagórzycze Dworskie.

Wskaźnik wieku produkcyjnego to dominacja miejscowości: Zerwana, Zagórzycze Stare, Wilczkowice, Wola Więclawska, Raciborowice i Górna Wieś. Najmniejsze wartości, a tym samym najmniej mieszkańców w wieku produkcyjnym mają jednostki urbanistyczne: Sieborowice i Zdzieszławice.

Z kolei w wieku poprodukcyjnym, największy odsetek osób starszych odnotowano w Zdzieszławicach, Książniczkach oraz Wilczkowicach. Najmniej starszych osób zamieszkiwało w miejscowościach: Górna Wieś, Młodziejowice, Raciborowice oraz Kozierów.

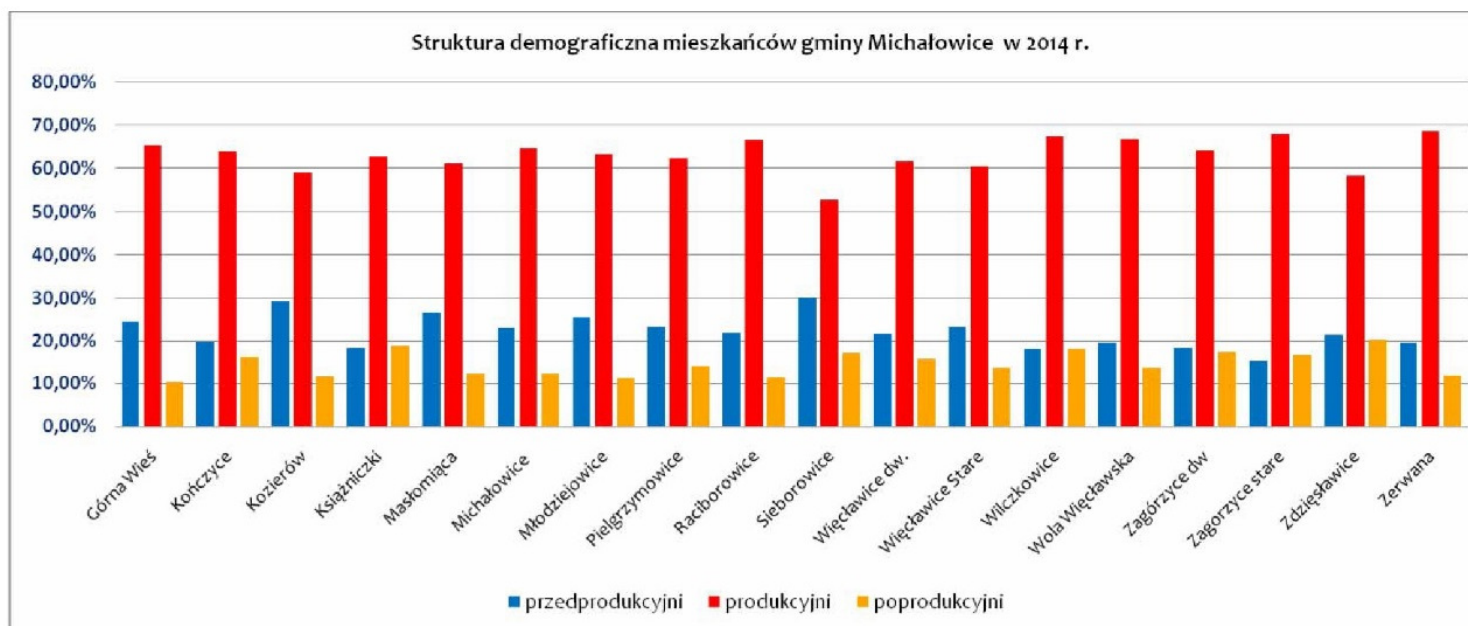
Analiza wskaźnika, jakim jest indeks starości, rozumiany jako udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, pokazała, że miejscowościami o największym na tle pozostałych miejscowości gminy, zaawansowaniu procesu starzenia się ludności są jednostki urbanistyczne – Zagórzycze Stare, Książniczki oraz Wilczkowice. Z kolei społecznościami, gdzie udział pokolenia dziadków w relacji do pokolenia wnuków jest najmniejszy w gminie okazały się być miejscowości: Kozierów, Górna Wieś oraz Młodziejowice.

Ryc. 5. Indeks starości w 2014 r.

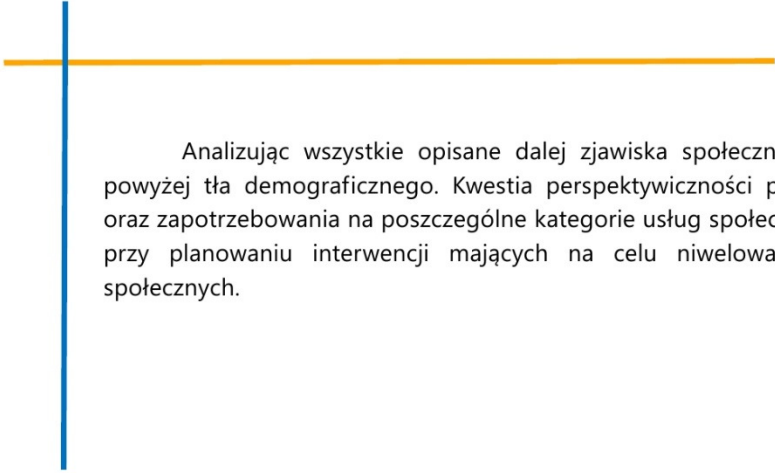
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Michałowice

Wyk. 1. Struktura demograficzna mieszkańców gminy Michałowice – w podziale na poszczególne kategorie wiekowe w 2014 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Michałowice

Analizując wszystkie opisane dalej zjawiska społeczne należy je odnosić do opisanego powyżej tła demograficznego. Kwestia perspektywiczności populacji i zastępowalności pokoleń oraz zapotrzebowania na poszczególne kategorie usług społecznych musi być tu brana pod uwagę przy planowaniu interwencji mających na celu niwelowanie zidentyfikowanych problemów społecznych.

3. KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH (SFERA SPOŁECZNA)

Przedmiotem rewitalizacji nie jest określona przestrzeń fizyczna, lecz społeczności lokalne oraz różne grupy interesariuszy, mieszkające lub użytkujące dany obszar. To właśnie aspekt społeczny jest fundamentem projektowania działań rewitalizacyjnych, stąd problemy, z jakimi borykają się mieszkańcy oraz potrzeby, jakie wykazują w obszarze jakości życia, mają kluczowe znaczenie dla przyszłych decyzji w tym zakresie. Z tego względu rozdział prezentujący sferę społeczną gminy Michałowice jest najbardziej rozbudowany w całej diagnozie. Wiedza na temat negatywnych zjawisk społecznych, ale i potencjałów tkwiących w społecznościach lokalnych terenów rewitalizowanych, będzie niezbędna do zaprojektowania odpowiednich działań naprawczych, dopasowanych do specyfiki każdego z obszarów.

Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych – zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o *rewitalizacji* – obejmuje w szczególności kwestie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Jednak dla trafnej analizy tych zjawisk niezbędne jest opisanie ich tła demograficznego.

3.1. ZJAWISKO BEZROBOCIA

Mając na uwadze fakt, że czynnikiem istotnie determinującym pogłębianie się problemów społecznych jest bezrobocie, analizie poddano kształtowanie się wskaźników rynku pracy. W podobszarze „Rynek pracy – bezrobocie” wybrano trzy wskaźniki, wymienione w tabeli poniżej.

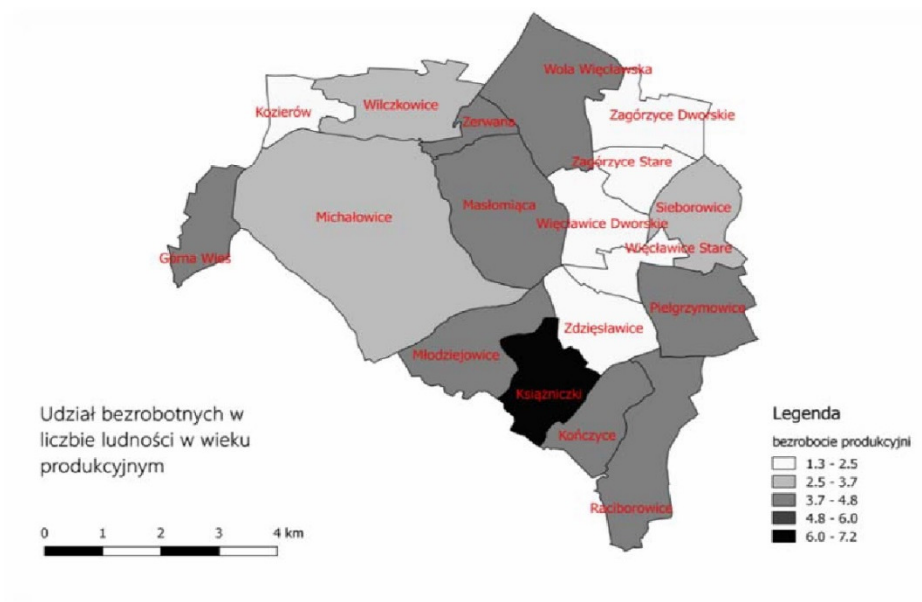
Tab. 9. Wskaźniki poziomu bezrobocia dla gminy Michałowice w 2014 r.

nazwa podobszaru	zastosowane wskaźniki	źródła danych
Rynek pracy – poziom bezrobocia	udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	UPPK BDL GUS 2010-2014
	udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogółu bezrobotnych	UPPK BDL GUS 2010-2014
	udział zarejestrowanych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym	UPPK BDL GUS 2010-2014

Podstawowym parametrem charakteryzującym zjawiska kryzysowe w obrębie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, a więc – proporcja liczby bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym (ryc. 6). Według danych z UPPK Kraków największa stopa bezrobocia występuje w miejscowościach: Książniczki, Wola Więclawska, Raciborowice oraz Górna Wieś. Natomiast najniższą stopę bezrobocia odnotowano w miejscowościach: Zagórzycze Stare, Zdzieszawice, Zagórzycze Dworskie, Więclawice Stare i Więclawice Dworskie oraz Kozierów.

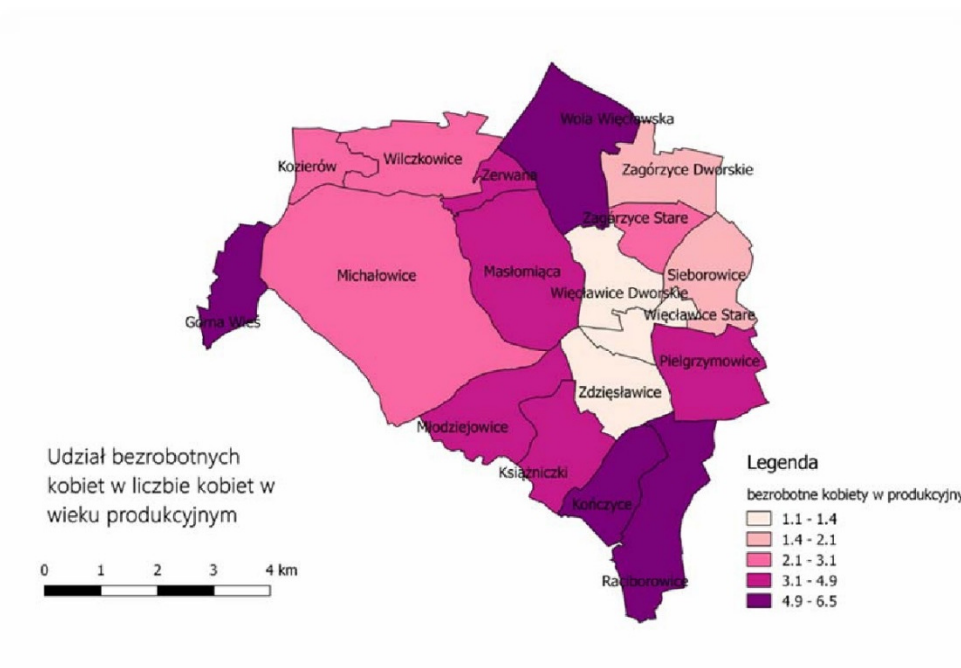
Z kolei oceniając wskaźnik, jakim jest udział bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym (ryc. 7), najwyższą wartość dodatnią odnotowano w miejscowościach: Raciborowice, Górna Wieś, Wola Więclawska i Kończyce, a najniższą w miejscowości Sieborowicach, która ma wartość niższą niż średnia gminy i powiatu.

Ryc. 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego

Ryc. 7. Udział osób bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym.

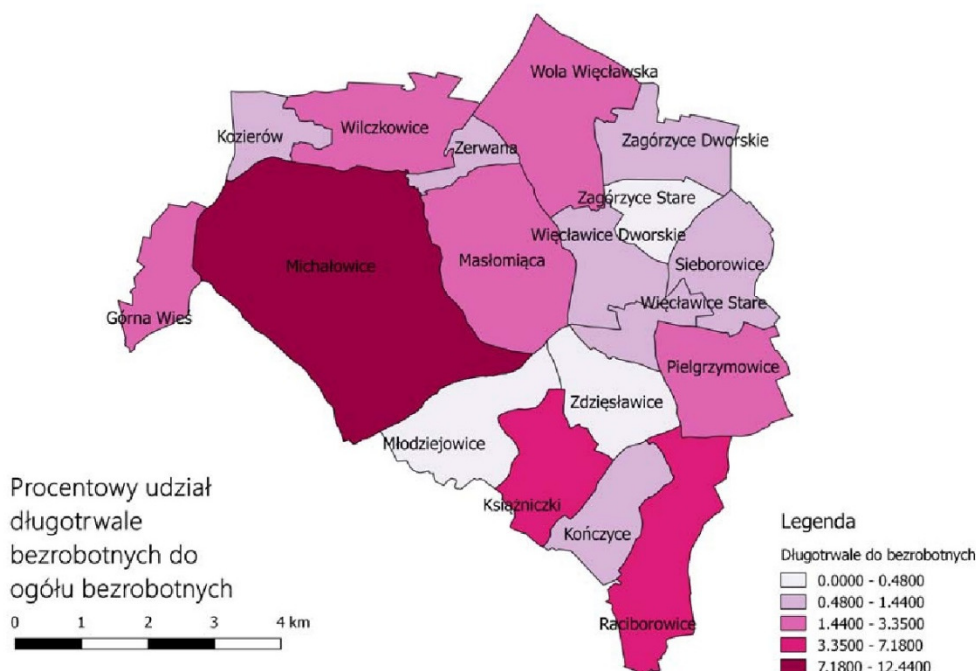

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego

W sytuacji niskiego bezrobocia i dość płynnego rynku pracy wielkością krytyczną jest nie tyle bezrobocie ogółem, co bezrobocie długotrwałe, które trafniej oddaje przestrzenne rozmieszczenie problemów deprecywacji zatrudnienia. Najwyższa wartość dodatnia w przypadku tego wskaźnika jest przypisana do miejscowości: Wola Więclawska i Książniczki, a w dalszej kolejności: Raciborowice i Wilczkowice, natomiast najmniejszą wartością cechują się miejscowości: Młodziejowice i Maślomiąca, które posiadają wartość niższą niż przyjęta średnia wartość dla gminy.

Relatywnie dobra sytuacji na rynku pracy jest przesłanką do stwierdzenia, że bezrobocie w przypadku Michałowic ma mniejszy niż przeciętnie wpływ na generowanie kryzysu w gminie, a deprecywacja zatrudnienia – niezależnie od jej rozkładu terytorialnego w gminie – jest raczej niska.

Ryc. 8. Udział osób długotrwałe bezrobotnych w stosunku do ogółu bezrobotnych.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego

3.2. ZJAWISKO UBÓSTWA

Problem ubóstwa jest jednym z najistotniejszych negatywnych zjawisk, przyczyniających się w znacznym stopniu do degradacji obszarów oraz wykluczenia społecznego mieszkańców zamieszkujących na ich terenie. Poszczególne wymiary ubóstwa często nakładają się na siebie

pogłębiając tym samym marginalizację jednostek. Zjawisko to zbadano poprzez zastosowanie czterech poniższych wskaźników:

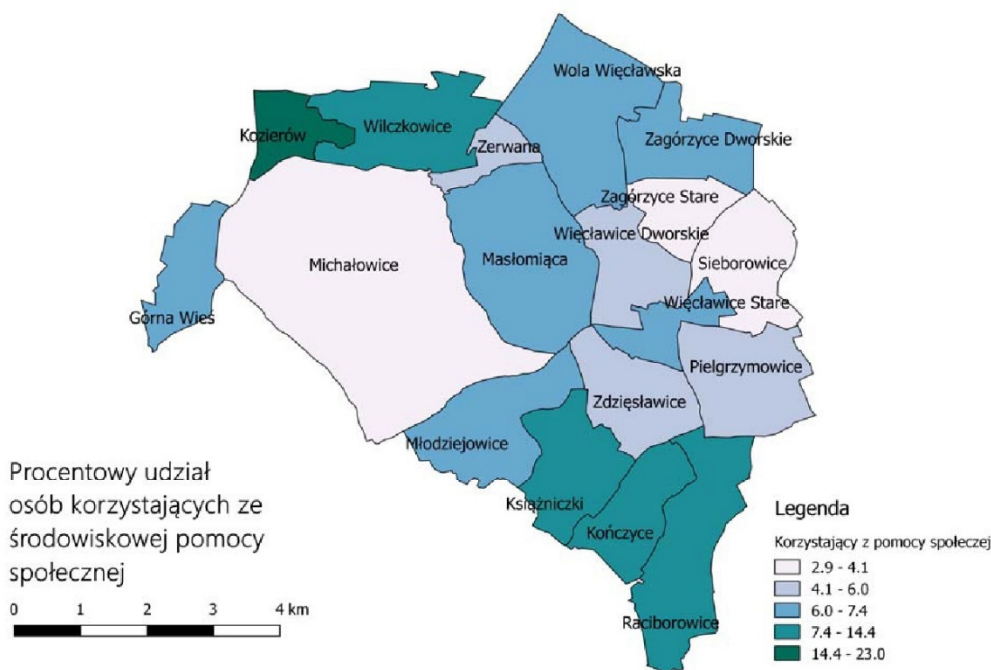
Tab. 10. Wskaźniki poziomu ubóstwa dla gminy Michałowice w 2014 r.

nazwa podobszaru	zastosowane wskaźniki	źródła danych
Pomoc społeczna – poziom ubóstwa	udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	MPiPS-03R 2010-2014 BDL GUS 2010-2014
	udział osób korzystających ze wsparcia finansowego poniżej kryterium dochodowego w ludności ogółem	MPiPS-03R 2010-2014 BDL GUS 2010-2014
	udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	BDL GUS 2010-2014
	liczba dzieci objętych dożywianiem w postaci gorącego posiłku	MPiPS-03R 2010-2014

Pierwszym kryterium diagnostycznym ubóstwa w gminie Michałowice jest odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (włączając pracę socjalną) w stosunku do ludności ogółem.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że największy odsetek osób objętych pomocą i wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej zamieszkuje miejscowość Kozierów, a nieco mniejszy w miejscowościach: Książniczki, Raciborowice, Kończyce i Wilczkowie. Z kolei najmniej mieszkańców objętych wsparciem odnotowano w miejscowościach: Michałowice, Zagórzycze Stare i Sieborowice.

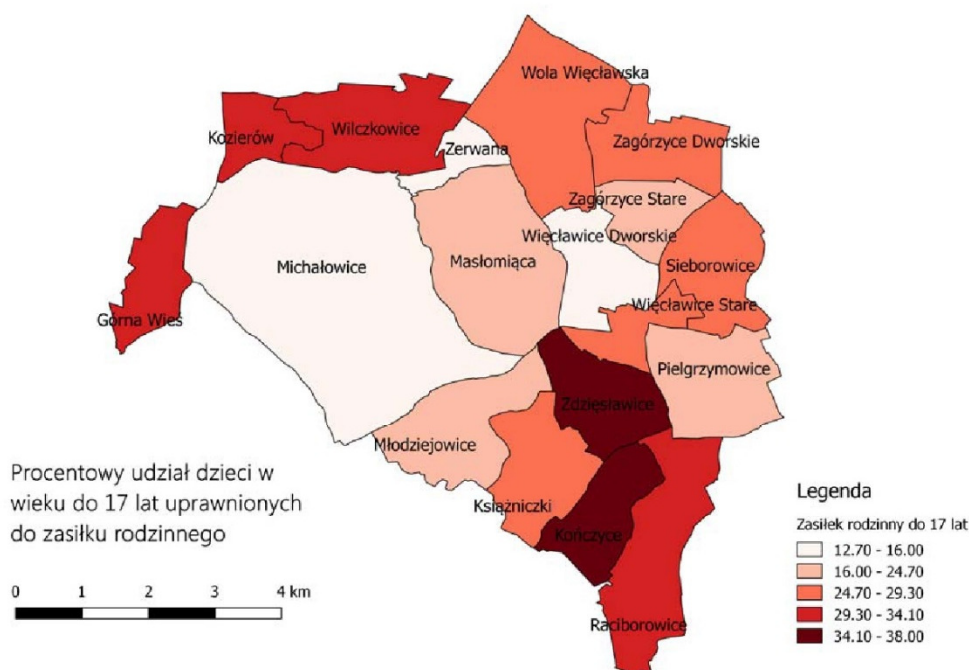
Ryc. 9. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w 2014 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach

Wzięto pod uwagę również kryteria diagnostyczne obrazujące sytuację dzieci i młodzieży w kontekście zjawiska ubóstwa. Analizując wskaźnik związany z udziałem dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku, odnotowano największy obszar koncentracji tego zjawiska w miejscowościach: Zdzięstawice i Kończycy, nieco mniejszy w miejscowościach: Górna Wieś, Wilczkowie oraz po raz kolejny Raciborowice i Kozierów. Najmniejsze wartości wskaźnika odnotowano dla miejscowości: Więclawice Dworskie, Michałowice i Zerwana.

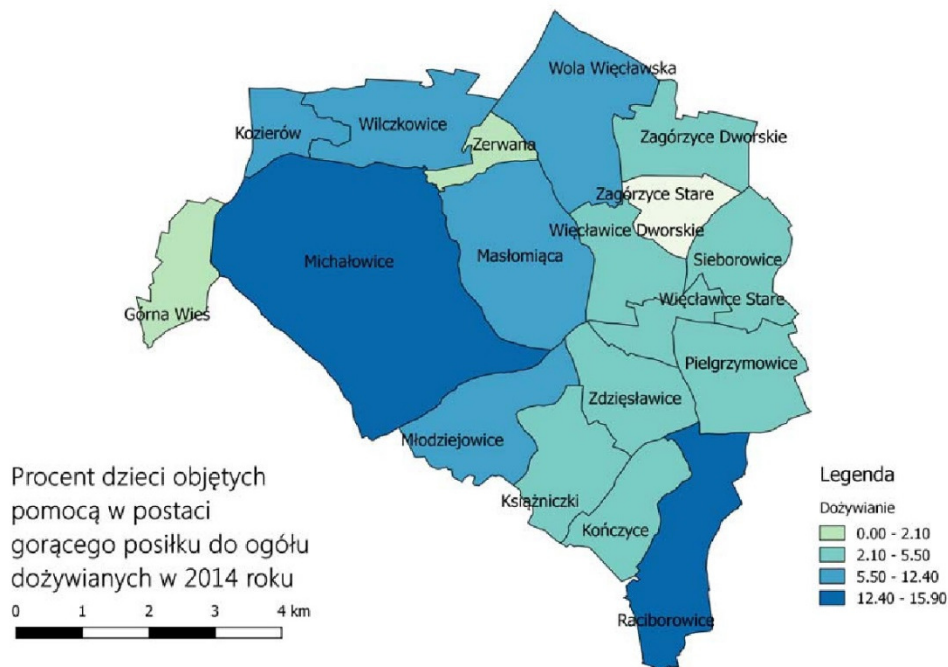
Ryc. 10. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach

Jeżeli chodzi o dożywianie dzieci i młodzieży w postaci gorącego posiłku, realizowanego w ramach rządowego programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, największą koncentrację w zakresie korzystania z tej formy wsparcia odnotowano Michałowice oraz ponownie Raciborowice. Nieco mniejszy odsetek dzieci korzysta z dożywiania w miejscowościach: Wilczkowie, Wola Więclawska, Masłomiąca, Młodziejowice oraz Kozierów. Najmniejsze wartości w tym zakresie odnotowano w miejscowościach: Zagórzycy Stare i Zerwana.

Ryc. 11. Liczba dzieci objętych pomocą w postaci gorącego posiłku w 2014 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach

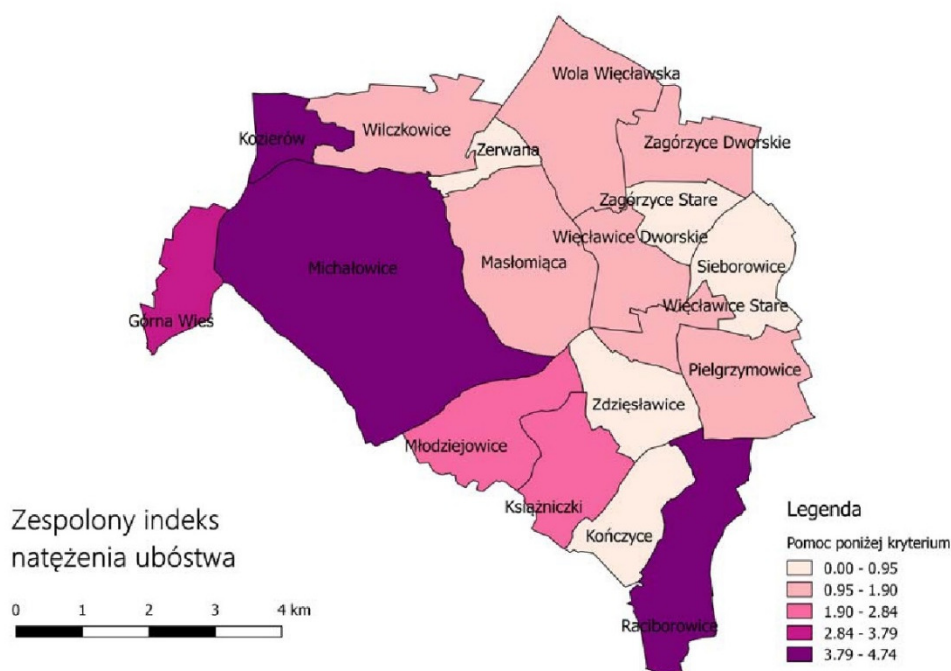
Kolejnym wskaźnikiem, jaki analizowano, jest liczba ludności korzystających ze wsparcia finansowego w związku z niskim dochodem, poniżej kryterium dochodowego, które od października 2015 r. wynosi dla osoby samotnie gospodarującej – 634 zł, a dla osoby w rodzinie – 514 zł. Warto zaznaczyć, że kryteria dochodowe obowiązujące w chwili sporządzania diagnozy są bliskie poziomowi minimum egzystencji, które w 2013 r. zostało wyliczone przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych na odpowiednio – 541,91 zł dla osoby samotnej i 455,90 zł na osobę w gospodarstwie dwuosobowym. Według tego samego opracowania dla wszystkich innych typów rodzin minimum egzystencji jest wyższe, niż oficjalne kryterium dochodowe. A więc skalę korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej, w szczególności przez osoby poniżej kryterium dochodowego, można uznać za trafną miarę skrajnego ubóstwa.

Oceniono gdzie na terenie gminy Michałowice może występować przestrzenna koncentracja tego negatywnego zjawiska, biorąc pod uwagę liczbę osób korzystających z zasiłków celowych, stałych i okresowych. W tym zakresie posłużono się **zespolonym indeksem ubóstwa**, który stanowi sumę wartości dla zasiłku stałego, okresowego oraz celowego w stosunku do ludności ogółem w danej miejscowości (jednostce urbanistycznej). Wartość indeksu nie jest liczbą mianowaną. Nie można jej traktować jako odsetek, ponieważ osoby w rodzinach otrzymujących więcej niż jedno świadczenie są przy wyliczaniu indeksu uwzględnione więcej niż raz, co

odzwierciedla fakt doznawania przez daną rodzinę więcej niż jednego problemu upoważniającego do pobierania zasiłku.

Biorąc pod uwagę zespolony indeks ubóstwa, najbardziej zauważalną koncentrację problemów w tym zakresie odnotowano w miejscowościach: Michałowice oraz Kozierów i Raciborowice. Wyraźną koncentrację widać z kolei w miejscowości Górna Wieś. Z kolei najmniejszy odsetek osób korzystających ze świadczeń w związku z niskimi dochodami jest w miejscowościach: Kończyce, Zagórzycie Stare, Zdzieszławice, Zerwana i Sieborowice.

Ryc. 12. Zespolony indeks natężenia ubóstwa – udział osób korzystających ze wsparcia finansowego poniżej kryterium dochodowego.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Michałowicach

3.3. POZIOM PRZESTĘPCZOŚCI

Problemy przestępczości, jako istotna składowa degradacji obszaru i obniżania jakości życia na nim, zostały poddane analizie poprzez zastosowanie dwóch wskaźników (tab. 11), obrazujących liczbę przestępstw popełnianych na terenie gminy oraz liczbę wykroczeń.

Tab. 11. Wskaźniki poziomu przestępczości dla gminy Michałowice w 2014 r.

nazwa podobszaru	zastosowane wskaźniki	źródła danych
Bezpieczeństwo publiczne	udział przestępstw popełnianych w polach odniesienia w stosunku do	KP Zielonki

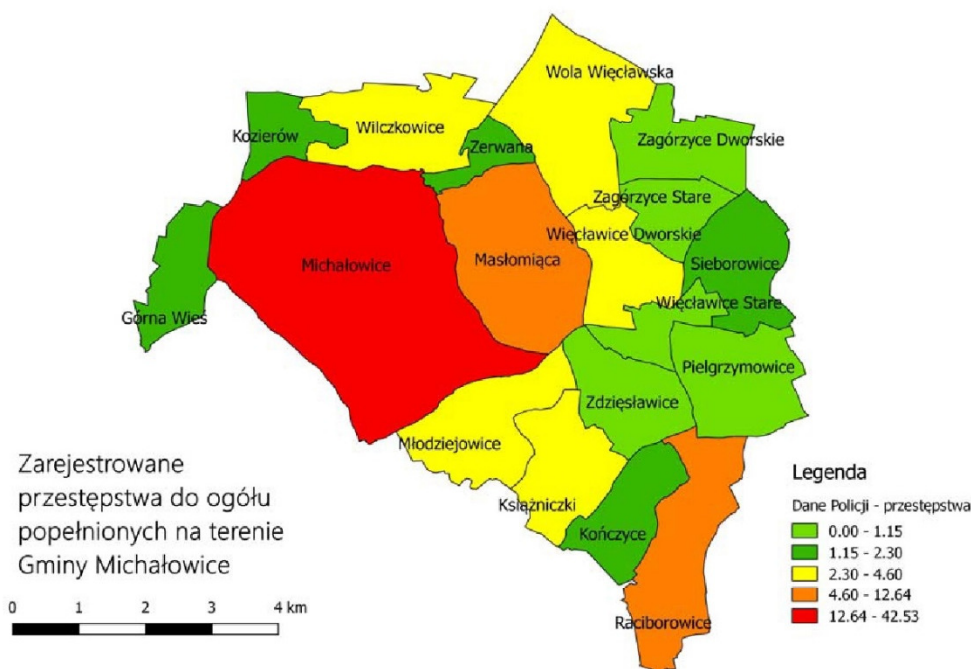
– poziom przestępczości	ogółu przestępstw popełnionych na terenie gminy Michałowice	
	udział wykroczeń popełnionych w polach odniesienia w stosunku do ogółu wykroczeń popełnionych na terenie gminy Michałowice	KP Zielonki

Z danych pozyskanych z Komisariatu Policji w Zielonkach wynika, że w przypadku przestępstw do najczęściej popełnianych na terenie naszej gminy należą: kradzieże z włamaniem (art. 279 KK) – 21,8%, kradzieże (art. 278 KK) – 14,9%, kierowanie pojazdem w stanie nietrzeźwym (art. 178a KK) – 10,3% oraz uszkodzenie i zniszczenie mienia (at. 288 KK) – 6,9%. Z kolei w przypadku wykroczeń decydowanie najczęściej popełnianymi wykroczeniami są: wykroczenia drogowe (68,6% ogółu wykroczeń), w dalszej kolejności: spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych (5,9%), kradzieże (5,7%) oraz zaśmiecanie w miejscach publicznych (5,7%).

Ocena zagrożeń przestępczością na terenie gminy Michałowice nie wypada źle: nigdzie na terenie gminy nie występuje stan zagrożenia skrajnego, alarmującego, choć można zaobserwować szczególną koncentrację poszczególnych wykroczeń lub przestępstw w kilku miejscowościach gminy.

Analizując wskaźnik dot. liczby przestępstw popełnionych w poszczególnych miejscowościach w stosunku do ogółu przestępstw popełnionych w 2014 r. na terenie gminy wyraźną koncentrację liczby

Ryc. 13. Liczba przestępstw popełnionych w miejscowościach gminy w stosunku do ogółu przestępstw popełnionych na terenie gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Zielonkach

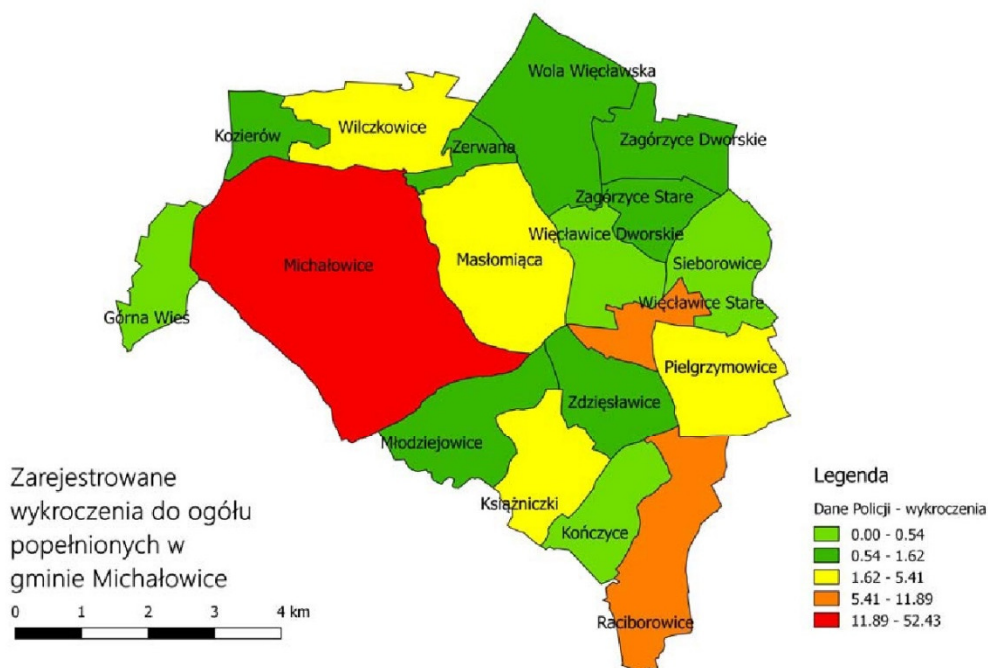
zarejestrowanych przestępstw odnotowano w miejscowości Michałowice (gdzie dominują przestępstwa związane z kradzieżą i kradzieżą z włamaniem oraz kierowaniem pojazdem w stanie nietrzeźwym). Nieznacznie mniejsza koncentracja jest w miejscowościach: Masłomiąca i

Raciborowice. Miejscowościami z najmniejszym odsetkiem przestępstw są: Zagórzycze Dworskie, Zagórzycze Stare, Zdzięstawice, Pielgrzymowice oraz Więclawice Stare.

Podobny rozkład przestrzenny odnotowano w przypadku wskaźnika obrazującego udział procentowy wykroczeń popełnionych na terenie poszczególnych miejscowości gminy w stosunku do ogółu wykroczeń.

Również w tym przypadku największą koncentrację odnotowano w miejscowości Michałowice, nieco mniejszą w Więclawicach Starych oraz ponownie Raciborowicach.

Ryc. 14 Liczba wykroczeń popełnionych w miejscowościach gminy w stosunku do ogółu wykroczeń popełnionych na terenie gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Zielonkach

3.4. PROBLEMY NISKIEGO POZIOMU EDUKACJI

Poddano analizie dwa poziomy edukacji powszechnej: szkoły podstawowe i gimnazjalne, ponieważ tych poziomów dotyczy rejonizacja, a więc da się dla nich wyciągnąć wnioski przestrzenne. Pod uwagę wzięto wskaźniki ujęte w poniższej tabeli (tab. 12), przy czym przeanalizowano je zarówno pod względem rejonizacji (miejsce nauki), jak i analizy rozkładu terytorialnego wyników egzaminacyjnych uczniów według ich miejsc zamieszkania.

Wskaźnik dotyczący Edukacyjnej Wartości Dodanej został uwzględniony w formie dopełniającej obraz poziomu edukacji w naszej gminie, natomiast nie ujmowano go w tabeli

zbiorczej wskaźników, niezbędnych do dokonania ich analizy w wybranych jednostkach urbanistycznych w sferze społecznej.

Tab. 12. Wskaźniki poziomu edukacji dla gminy Michałowice w latach 2013-2015

nazwa podobszaru	zastosowane wskaźniki	źródła danych
poziom edukacji	średnie ogólne wyniki sprawdzianu po VI. klasie szkoły podstawowej	GZEAS Michałowice OKE Kraków
	średnie ogólne wyniki egzaminu gimnazjalnego	GZEAS Michałowice OKE Kraków
	Edukacyjna Wartość Dodana	www.ewd.pl OKE Kraków

Dane, którymi się posłużono dla zobrazowania poziomu edukacji w gminie Michałowice, dotyczą okresu 2013-2015, uznano bowiem, że ten przedział czasowy w lepszym stopniu zobrazuje dynamikę wskaźników. Przy czym najpierw został zaprezentowany rozkład wyników ogółem dla poszczególnych szkół, a następnie – rozkład wyników wg miejsc zamieszkania uczniów.

Na terenie gminy Michałowice funkcjonują 3 Zespoły Szkół w Michałowicach, Raciborowicach i Więclawicach Starych, każdy obejmujący szkołę podstawową oraz gimnazjum. Według danych Banku Danych Lokalnych GUS, w 2015 r. do szkół podstawowych uczęszczało 669 uczniów, a do gimnazjów 264 uczniów. Obserwowalny jest systematyczny wzrost liczby uczniów, co może świadczyć o wzroście konkurencyjności szkół z terenu naszej gminy, zwłaszcza podstawowych w stosunku do oferty sąsiadującego z nią Krakowa. W przypadku szkół podstawowych odnotowano bowiem wzrost liczby dzieci o 12,0% w stosunku do roku bazowego (2013 r.). Z kolei w przypadku gimnazjum odnotowano spadek o 9,7%.

Zespół Szkół w Michałowicach obejmuje swoim zasięgiem następujące miejscowości: Kozierów, Michałowice, Wilczkowice, Zerwana, a także Masłomiąca, Młodziejowice oraz Wola Więclawska, z których dzieci i młodzież uczęszcza również do Zespołu Szkół w Więclawicach Starych.

Do Zespołu Szkół w Raciborowicach uczęszczają dzieci i młodzież z miejscowości: Raciborowice, Kończyce, Książniczki.

Zespół Szkół w Więclawicach Starych obejmuje swoim zasięgiem miejscowości: Więclawice Stare, Więclawice Dworskie, Zagórzycze, Pielgrzymowice, Sieborowice, Zdzięstawice oraz wspomnianych powyżej: Masłomiąca, Młodziejowice i Wola Więclawska.

Dzieci z miejscowości Górna Wieś i Kozierów w znacznej większości uczęszczają do szkół pozagminnych (tj. Zespołów Szkół w Naramie i Woli Zachariaszowskiej), stąd też w tej Diagnozie miejscowości te nie były brane pod uwagę.

W pierwszej kolejności analizie poddano wyniki edukacyjne dla szkół podstawowych na poziomie placówek, więc wynik – pomimo rejonizacji – tylko pośrednio można odnosić do konkretnych terenów w gminie. Analizie poddano wynik ogólny sprawdzianu po VI klasie w latach 2013-2015 (ryc. 15). Najsłabszy uśredniony wynik w tym zakresie uzyskała się Szkoła Podstawowa w Więclawicach Starych (59,8%), a najlepszy Szkoła Podstawowa w Michałowicach (69,0%).

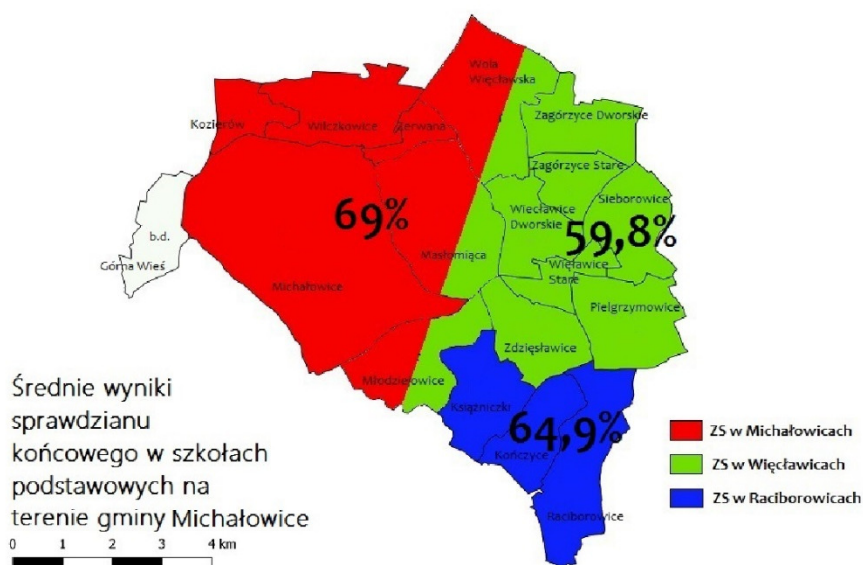
Również w przypadku wskaźnika dot. wyniku egzaminu gimnazjalnego ogółem dla poszczególnych szkół gimnazjalnych (ryc. 16) najniższe wartości cechowały gimnazjum, działające

w ramach Zespołu Szkół w Więclawicach Starych (60,0%). Z kolei najwyższe wyniki uzyskało gimnazjum działające w strukturze Zespołu Szkół w Raciborowicach (62,5%).

Należy zaznaczyć, iż zdiagnozowane tu zróżnicowanie **nie może być podstawą oceny pracy poszczególnych szkół**. Traktujemy je wyłącznie jako pośrednie wskazanie, że poszczególne szkoły pracują w środowiskach o zróżnicowanym poziomie wyzwań edukacyjnych.

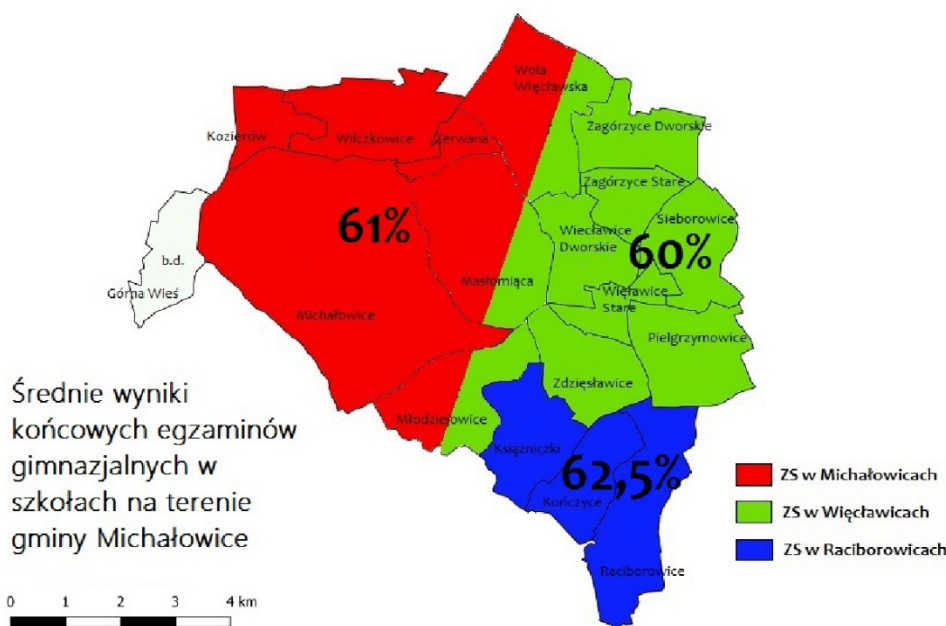
Ryc. 15 Średni wynik procentowy sprawdzianu szóstoklasisty szkołami OGÓŁEM – za okres 2013-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GZEAS Michałowice

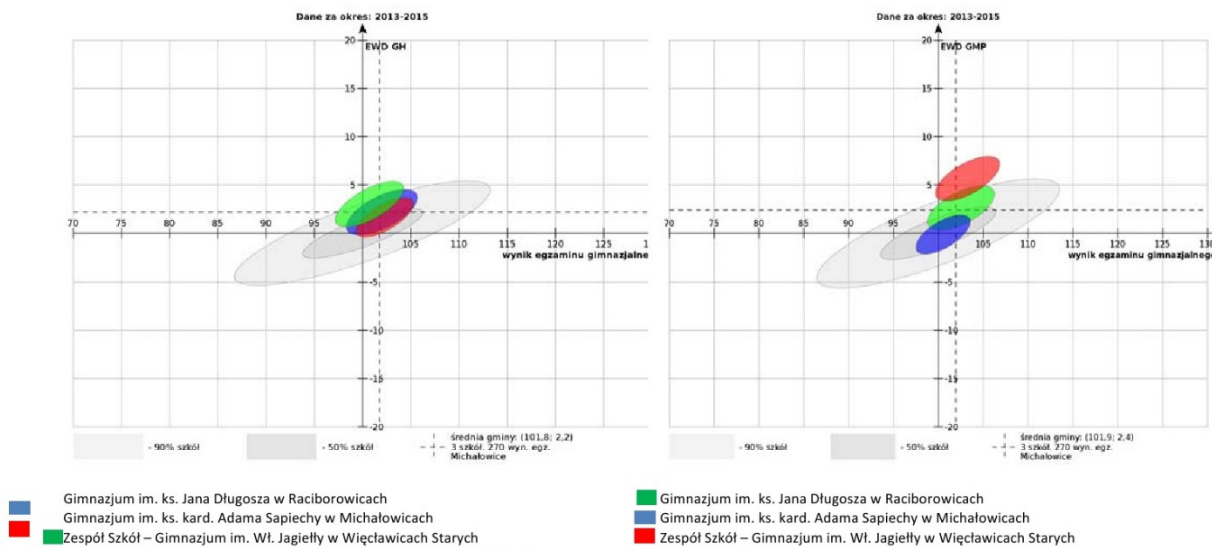
Ryc. 16. Średni wynik procentowy egzaminu gimnazjalnego szkołami OGÓŁEM – za okres 2013-2015

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GZEAS Michałowice

Ryc. 17. Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej⁴ – za okres 2013-2015

⁴ Ponieważ same wyniki egzaminów gimnazjalnych nie zawsze obiektywnie potwierdzają jakość i efektywność kształcenia w danej szkole, ważna jest również informacja o tym jaki jest rzeczywisty wkład szkoły w edukację uczniów. Odpowiedzią na to jest obecnie powszechnie znany i wykorzystywany wskaźnik „Edukacyjnej Wartości Dodanej” (EWD), dający pełniejszy obraz jakości kształcenia. W ramach tego narzędzia pozycja szkoły pokazywana jest na układzie współrzędnych, gdzie oś pozioma wskazuje średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów danej szkoły, natomiast oś pionowa to trzyletnia edukacyjna wartość dodana. W zależności od miejsca, które zajmuje szkoła w tak skonstruowanym układzie współrzędnych interpretowana jest jakość kształcenia.

Na podstawie analizy wykresów Edukacyjnej Wartości Dodanej (EWD), obrazujących wyniki uczniów w egzaminie gimnazjalnym w części humanistycznej oraz matematyczno-przyrodniczej, należy zauważyć różnice w wynikach szkół.

Przyglądając się wynikom dla szkół gimnazjalnych w części humanistycznej, okazuje się, że do miana szkoły sukcesu (gimnazja posiadające wysokie wyniki z egzaminów oraz wysoką efektywność nauczania, I ćwiartka wykresu) pretendują właściwie wszystkie trzy gimnazja, przy czym największą efektywnością nauczania cieszy się Gimnazjum w Więclawicach Starych, przy jednoczesnych najniższych w całej grupie wynikach egzaminu.

W obrębie wyników egzaminu dla części matematyczno-przyrodniczej szkołą sukcesu okazało się być również Gimnazjum w Więclawicach Starych z ponadprzeciętną efektywnością nauczania, mierzoną wskaźnikiem EWD oraz najwyższymi wynikami egzaminu. Najslabiej na tle gminnych gimnazjów wypada Gimnazjum w Michałowicach, co oznacza, że mamy do czynienia ze szkołą neutralną o średniej wyników egzaminacyjnych zbliżonej do średniej krajowej i wskaźniku EWD bliskiemu zero.

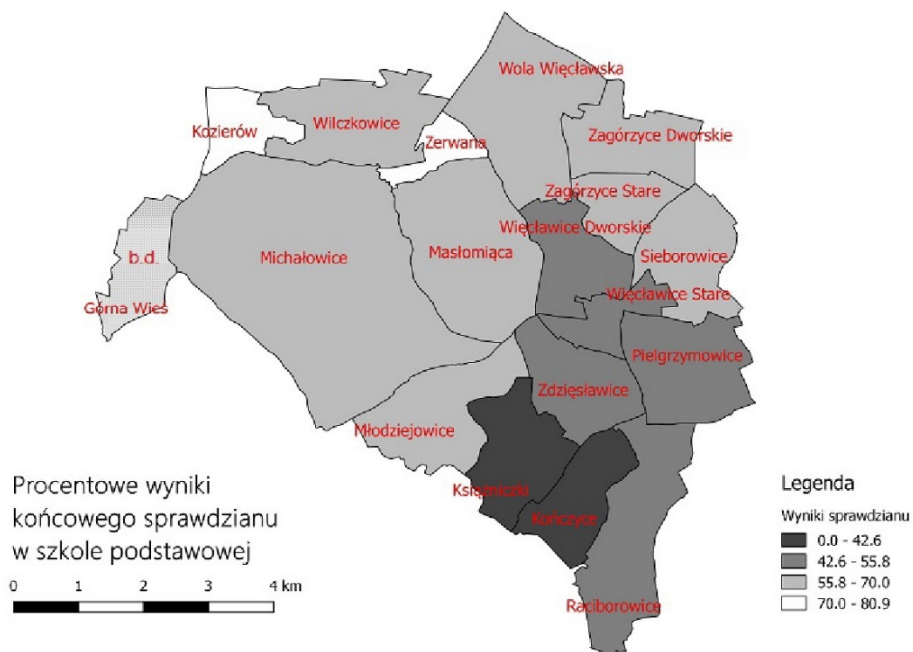
Analizując rozkład wyników w obrębie tych samych wskaźników według miejsc zamieszkania uczniów (nie miejsca nauki) wzięto pod uwagę wyniki sprawdzianu po VI. klasie oraz egzaminu gimnazjalnego za lata 2013-2015, uznając, że będą one bardziej miarodajne niż jedynie z jednego roku.

Jednakże ta część analizy nieuchronnie będzie z kolei obarczona błędem wnioskowania statystycznego ze zbyt małych populacji. Tak więc i ta analiza jest mocno niedoskonała, a wnioskowanie z niej musi być ostrożne.

Analiza przestrzenna wyniku ogólnego ze sprawdzianu po 6. klasie, uśrednionego za okres 2013-2015 (ryc. 18) pokazuje, że zdecydowanie niższe od średniej arytmetycznej gminy są wyniki w jednostkach: Kończyce oraz Książniczki. Nieco niższe odnotowano w miejscowościach: Pielgrzymowice, Raciborowice, Zdzieszawice, Więclawice Stare oraz Więclawice Dworskie⁵.

Ryc. 18 Średni wynik procentowy sprawdzianu szóstoklasisty 2015 OGÓŁEM – wg miejsca zamieszkania

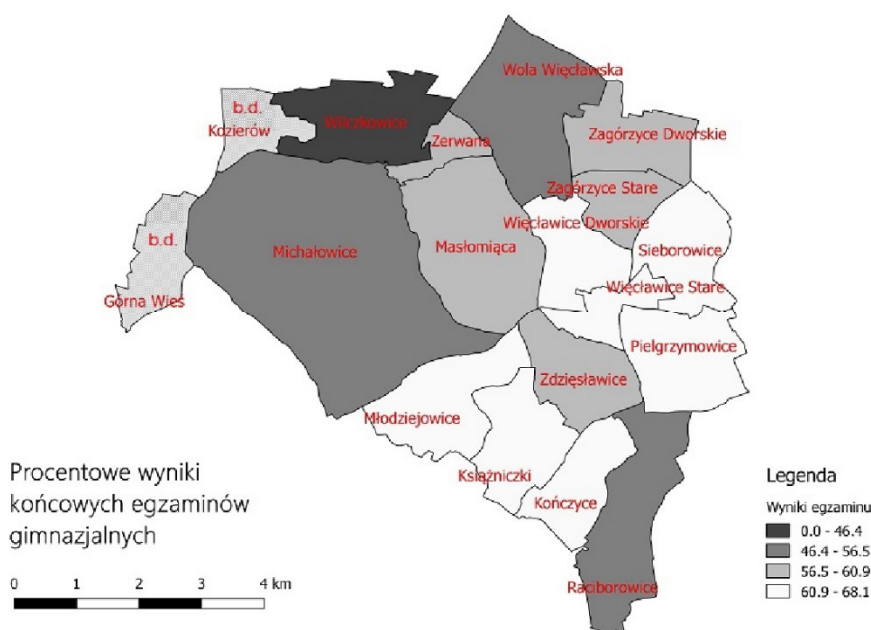
⁵ W analizie nie uwzględniano miejscowości: Górna Wieś oraz Kozierów, z których dzieci uczęszczają do Zespołów Szkół w Naramie lub Woli Zachariaszowskiej, funkcjonujących na terenie gmin sąsiednich (odpowiednio: Iwanowice oraz Zielonki)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GZEAS Michałowice

Podobnie kształtuje się obraz przestrzennego rozkładu wyniku ogólnego z egzaminu gimnazjalnego za lata 2013-2015 (ryc. 19), gdzie zdecydowanie niższe od średniej arytmetycznej gminy są wyniki w tych samych co poprzednio miejscowościach: Kończycy oraz Książniczki. Nieco niższe odnotowano w miejscowościach: Pielgrzymowice, Raciborowice, Zdzięstawice, Więclawice Stare oraz Więclawice Dworskie.

Ryc. 19. Średni wynik procentowy egzaminu gimnazjalnego 2015 OGÓŁEM – wg miejsca zamieszkania

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GZEAS Michałowice

Reasumując wnioski w tym podrozdziale, **nie stwierdzono wyraźnej dysproporcji oraz koncentracji przestrzennej problemów edukacyjnych.**

Z uwagi na fakt, iż nie ma wyraźnej korelacji pomiędzy wynikami z poziomu szkół a wynikami z poziomu miejsc zamieszkania uczniów (najlepsze wyniki uczniów w miejscowościach „podlegających” pod daną szkołę skolerowane z najlepszymi wynikami dla danej szkoły) uznano, że czynnikiem najsilniej różnicującym wyniki uczniów poszczególnych szkół może okazać się zróżnicowany poziom wsparcia edukacyjnego otrzymywanego przez uczniów w domu rodzinnym. Chodzi tu zarówno o pomoc bezpośrednią w nauce czy możliwość opłacenia korepetycji, jak i bardziej pośrednie wsparcie w postaci dostarczania wzorców i wspierania aspiracji.

3.5. PROBLEMY NIEWYSTARCZAJĄCEGO UCZESTNICTWA W ŻYCIU PUBLICZNYM I KULTURALNYM

Kapitał społeczny to sieć istniejących w danej grupie społecznych relacji zaufania, lojalności i solidarności, tworząca warunki do faktycznego współdziałania jednostek we wspólnym interesie i rozwijania pomiędzy tymi jednostkami realnych kooperacji o różnych celach. Celem tej części diagnozy jest zbadanie, czy w jakichś obszarach gminy nie mamy problemów właśnie z niewystarczającą siecią pozytywnych relacji społecznych, będących podstawą współpracy.

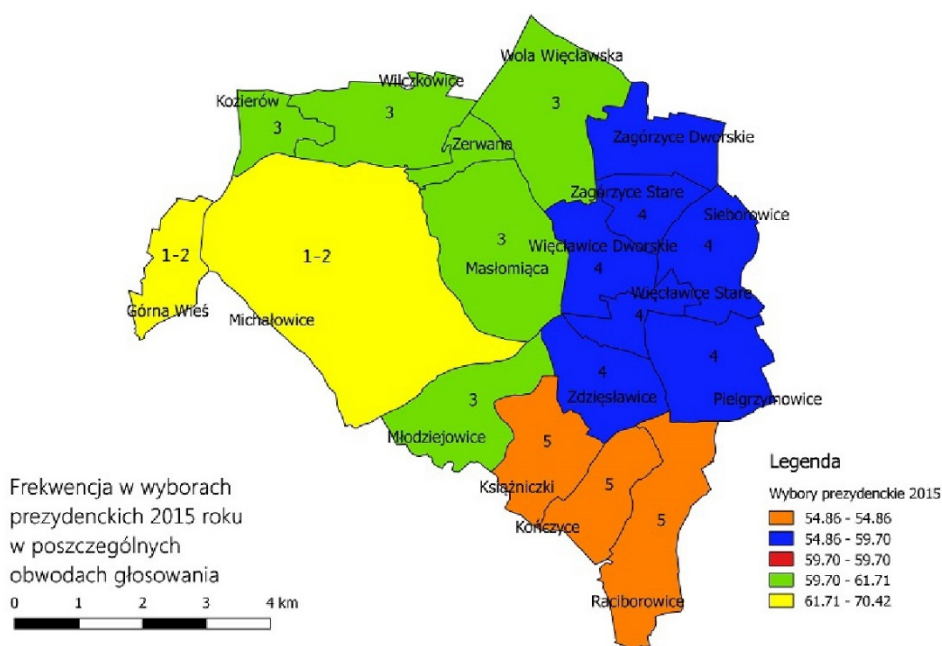
W analizie brano pod uwagę pośrednie miary kapitału społecznego, jakimi są nie wątpliwie: aktywność w zakresie działalności organizacji pozarządowych i aktywność w procedurach demokratycznych (frekwencja w wyborach prezydenckich).

Tab. 13. Wskaźniki poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

nazwa podobszaru	zastosowane wskaźniki	źródła danych
Poziom aktywności społecznej	udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych w ogólnej liczbie ww. podmiotów	UG Michałowice
	udział w wyborach prezydenckich	UG Michałowice www.pkw.gov.pl
	obiekty publicznej infrastruktury kultury/sportu/rekreacji	UG Michałowice

Za miary deficytu uczestnictwa w życiu publicznym przyjęto przede wszystkim poziom korzystania z czynnego prawa wyborczego, wyrażony frekwencją wyborczą w wyborach prezydenckich (ryc. 20) oraz liczbę organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie gminy Michałowice (ryc. 21).

Ryc. 20. Frekwencja wyborcza – obwodami do głosowania (wybory prezydenckie 2015)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice oraz www.pkw.gov.pl

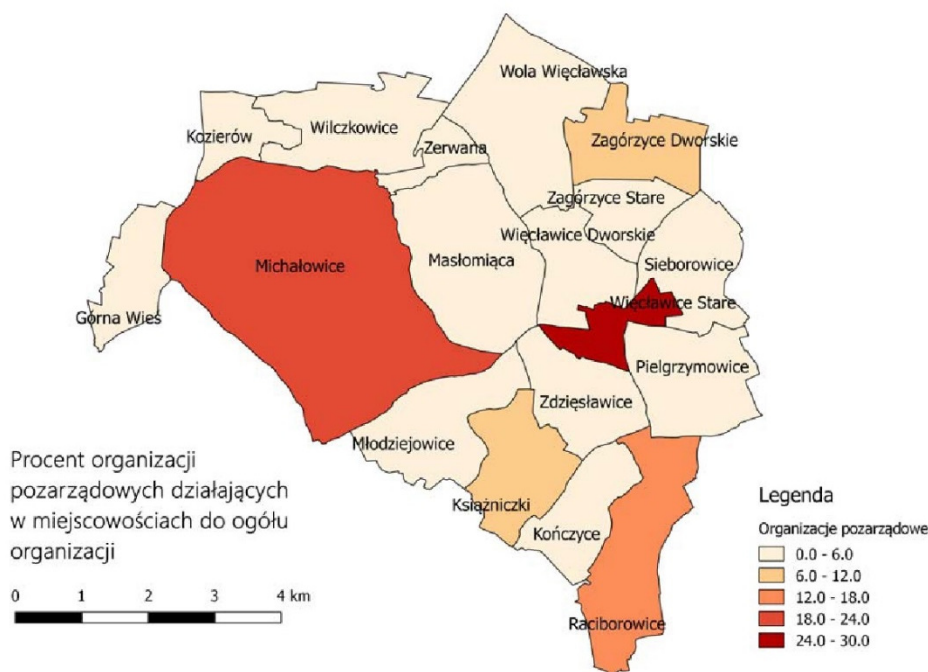
Ze względu na ukształtowanie obwodów głosowania dość trudno jest wnioskować o faktycznym terytorialnym zróżnicowaniu zaangażowania obywatelskiego: niejednokrotnie w rozległych terytorialnie obwodach dotarcie do komisji wyborczej jest fizycznie znacznie trudniejsze. Niższa frekwencja w nich nie musi oznaczać braku zaangażowania w życie publiczne. Faktem jest natomiast, że miejscowości: Książniczki, Kończyce oraz Raciborowice (w ramach obwodu nr 5) są miejscowościami o najniższej frekwencji w wyborach prezydenckich.

Na terenie naszej gminy funkcjonowało 20 stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych, w tym 7 ochotniczych straży pożarnych.

Analizując wskaźnik udziału organizacji pozarządowych w ogólnej liczbie tych podmiotów działających na terenie gminy Michałowice (ryc. 21) można zaobserwować nierównomierny ich rozkład w poszczególnych jednostkach urbanistycznych.

Najwięcej tych podmiotów jest w miejscowości Więclawice Stare (30% wszystkich organizacji), nieco mniej w Michałowicach oraz Raciborowicach, a także Książniczki i Zagórzycze Dworskie. Natomiast zupełny brak tego typu organizacji, bądź zaledwie jedną odnotowano w jednostkach: Górna Wieś, Kończyce, Kozierów, Masłomiąca, Młodziejowice, Pielgrzymowice, Sieborowice, Więclawice Dworskie, Wilczkowice, Wola Więclawska, Zagórzycze Stare, Zdzieszawice oraz Zerwana.

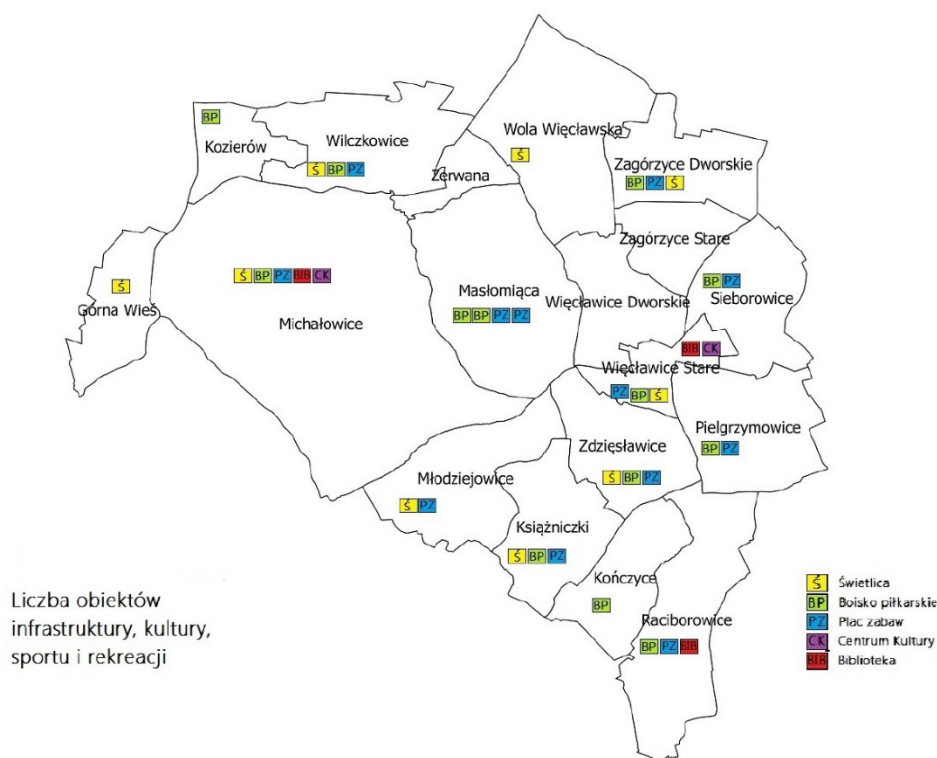
Ryc. 21. Udział organizacji pozarządowych w miejscowościach w ogólnej liczbie organizacji pozarządowych

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

Oceniając z kolei wskaźnik dot. liczby obiektów infrastruktury kultury/sportu/rekreacji (ryc. 22), dominują miejscowości Michałowice, Więclawice Stare oraz Masłomiąca, natomiast zupełny brak obiektów bądź zaledwie jedną odnotowano w miejscowościach: Górna Wieś, Kończyce, Kozierów, Więclawice Dworskie, Zagórzycze Stare oraz Zerwana.

Ryc. 22. Obiekty infrastruktury kultury/sportu/rekreacji na terenie gminy Michałowice

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

3.6. KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK SPOŁECZNYCH – ANALIZA WSKAŹNIKÓW ORAZ PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza wskaźników w sferze społecznej, pozwoliła na wyodrębnienie w gminie Michałowice obszarów koncentracji negatywnych zjawisk kryzysowych o charakterze społecznym. Zestawienie wyników analiz przedstawiono w tabelach nr 14 i 15.

Obliczono średnią arytmetyczną wskazującą jednostki wymagające największego wsparcia. Wyliczeń dokonano posługując się kluczem opartym na wynikach analizy poprzez przypisanie wszystkim jednostkom urbanistycznym, w których odnotowano odchylenia od normy punktacji w skali od „1” do „4”, w której to punkt „1” oznacza niewielką anomalię, zaś punkt „4” oznacza bardzo duże odchylenie od normy. Wyniki wyliczeń przedstawiono w tabeli nr 16 (str. 38).

Tab. 14. Analiza wskaźników w poszczególnych miejscowościach (jednostkach urbanistycznych) w sferze społecznej

nazwa i numer jednostki	WSKAŹNIKI						
	wskaźniki dot. bezrobocia			wskaźniki dot. ubóstwa			
	udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	udział długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogółu bezrobotnych	udział bezrobot. kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym	udział os. korzystających ze środowisk. pomocy społ. do ludności ogółem	zespolony indeks natężenia ubóstwa	udział dzieci do lat 17 uprawnionych do zasiłku rodzinnego	liczba dzieci objętych dożywianiem w miejscowościach
	%	%	%	%	%	%	%
1 – Górna Wieś	4,3	2,9	6,4	7,0	3,2	32,6	1,7
2 – Kończyce	3,9	1,4	5,9	8,0	0,0	36,7	5,1
3 – Kozierów	2,3	1,0	2,5	23,0	3,9	32,1	8,5
4 – Książniczki	7,2	4,8	4,9	11,5	2,5	28,9	4,2
5 – Masłomiąca	3,7	2,4	3,8	6,3	1,5	24,6	7,6
6 – Michałowice	3,1	12,4	3,1	2,9	4,0	16,0	13,6
7 – Młodziejowice	3,8	0,5	4,4	7,2	2,2	24,7	8,5
8 – Pielgrzymowice	3,9	2,4	4,0	5,1	1,7	22,9	2,5
9 – Raciborowice	4,4	7,2	6,5	9,0	4,7	31,2	13,6
10 – Sieborowice	2,6	1,4	2,1	4,1	0,9	27,1	5,1
11 – Więclawice Dw.	2,3	1,4	1,2	5,9	1,2	12,7	2,5
12 – Więclawice St.	2	0,9	1,1	6,6	1,4	27,9	5,1
13 – Wilczkowice	3,3	2,4	2,6	9,0	1,9	34,1	7,6
14 – Wola Więclaw.	4,5	3,3	6,3	7	1,5	28,9	6,8
15 – Zagórzycze Dw.	2	0,9	2,0	7,4	1,7	28,3	3,4
16 – Zagórzycze St.	1,3	0,0	3,0	3,5	0,0	20,0	0,0
17 – Zdzieszawice	1,5	0,5	1,4	6,0	0,0	38,6	2,5
18 – Zerwana	3,8	1,4	4,6	4,8	0,7	14,5	1,7
średnia dla gminy	3,3	2,6	3,7	7,5	1,8	26,8	5,6

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UPPK Kraków, GOPS Michałowice, UG Michałowice, KP Zielonki, GZEAS Michałowice

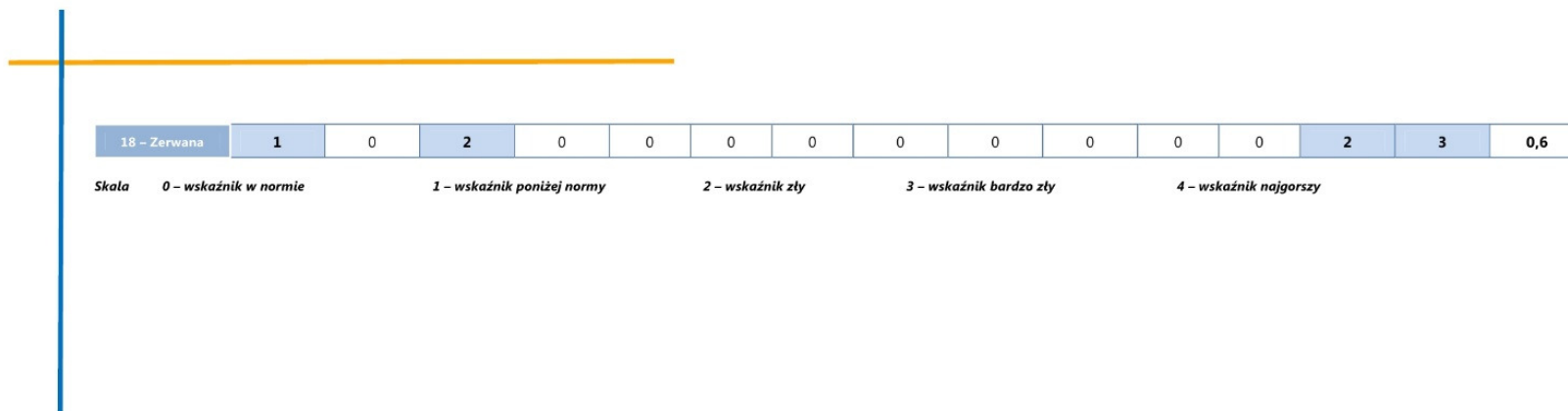
Tab. 15. Analiza wskaźników w poszczególnych miejscowościach (jednostkach urbanistycznych) w sferze społecznej

Nazwa i numer jednostki	WSKAŹNIKI						
	wskaźniki dot. przestępczości		wskaźniki dot. poziomu edukacji		wskaźniki dot. kapitału społecznego i poziomu uczestnictwa w życiu publicznym		
	liczba przestępstw popełnianych w miejscowościach do ogółu przestępstw	liczba wykroczeń popełnianych w miejscowościach do ogółu przestępstw	średni ogólny wynik sprawdzianu szóstoklasisty	średni ogólny wynik egzaminu gimnazjalnego	frekwencja w wyborach prezydenckich	liczba organizacji pozarządowych działających w miejscowościach do ogółu organizacji	liczba obiektów infrastruktury kultury/sportu/rekreacji
	%	%	%	%	%	%	szt.
1 – Górna Wieś	2,3	0,5	b.d	b.d	70,4	0,0	1
2 – Kończyce	2,3	0,5	35,7	66,1	54,9	0,0	1
3 – Kozierów	2,3	1,6	77,8	b.d	61,7	0,0	0
4 – Książniczki	4,6	4,3	42,6	65,8	54,9	10,0	3
5 – Masłomiąca	12,6	5,4	66,0	60,9	61,7	0,0	4
6 – Michałowice	42,5	52,4	69,2	52,7	70,4	20,0	5
7 – Młodziejowice	3,5	1,6	70,0	67,8	61,7	0,0	2
8 – Pielgrzymowice	1,2	3,8	55,8	64,6	59,7	5,0	2
9 - Raciborowice	6,9	11,9	53,7	56,5	54,9	15,0	3
10 – Sieborowice	2,3	0,0	66,8	68,1	59,7	0,0	2
11 – Więclawice Dw.	4,6	0,0	50,1	63,5	59,7	0,0	0
12 – Więclawice St.	1,2	8,6	55,7	64,1	59,7	30,0	5
13 – Wilczkowice	4,6	2,7	66,2	46,4	61,7	5,0	3
14 – Wola Więclaw.	4,6	1,0	63,6	50,7	61,7	5,0	1
15 – Zagórzycze Dw.	1,2	1,6	59,8	59,4	59,7	10,0	3
16 – Zagórzycze St.	1,2	1,0	61,2	60,3	59,7	0,0	0
17 – Zdzięśławice	0,0	1,0	52,8	59,9	59,7	0,0	3
18 – Zerwana	2,3	1,6	80,9	58,9	61,7	0,0	0
średnia dla gminy	5,6	5,5	60,5	56,8	60,8	5,6	2,1

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UPPK Kraków, GOPS Michałowice, UG Michałowice, KP Zielonki, GZEAS Michałowice

Tab. 16. Podsumowanie wskaźników w sferze społecznej

nazwa i numer jednostki	WSKAŹNIKI														ŚREDNIA ARYTMETYCZNA
	wskaźniki dot. bezrobocia			wskaźniki dot. ubóstwa				wskaźniki dot. przestępczości		wskaźniki dot. edukacji		wskaźniki dot. kapitału społecznego			
	bezrobotni do ludności w wieku produkcyjnym	długotrwałe bezrobotni do ogółu bezrobotnych	bezrobotne kobiety do kobiet w wieku produkcyjnym	osoby korzystające z pomocy społ. do ludności ogółem	zespolony indeks natężenia ubóstwa	dzieci do lat 17 z prawem do zasiłku rodzinnego	dzieci dożywiane w miejscowościach	% popełnianych przestępstw	% popełnianych wykroczeń	średni ogólny wynik sprawdzianu po IV kl.	średni ogólny wynik egzaminu gimn.	frekwencja w wyborach	% organizacji pozarządowych	obiekty	
1 – Górna Wieś	2	1	4	0	2	2	0	0	0	b.d	b.d	0	2	2	1,1
2 – Kończyce	1	0	3	1	0	4	0	0	0	4	0	2	2	2	1,4
3 – Kozierów	0	0	0	4	3	2	3	0	0	0	b.d	0	2	3	1,3
4 – Książniczki	4	2	3	3	2	1	0	0	0	4	0	2	0	0	1,5
5 – Masłomiąca	1	0	2	0	0	0	2	3	0	0	0	0	2	0	0,7
6 - Michałowice	0	4	0	0	3	0	4	4	4	0	2	0	0	0	1,5
7 – Młodziejowice	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0,5
8 – Pielgrzymowice	1	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	1	0,6
9 - Raciborowice	2	3	4	2	4	2	4	2	2	2	1	2	0	0	2,1
10 – Sieborowice	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	2	1	0,4
11 – Więclawice Dw.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	1	2	3	0,6
12 – Więclawice St.	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2	0	1	0	0	0,4
13 – Wilczkowice	0	0	0	2	1	3	2	0	0	0	4	0	1	0	0,9
14 – Wola Więclaw.	2	1	3	0	0	1	1	0	0	0	3	0	1	2	1,0
15 – Zagórzycze Dw.	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0,2
16 – Zagórzycze St.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3	0,4
17 – Zdzięsfawice	0	0	0	0	0	4	0	0	0	3	0	1	2	0	0,7

Analiza wskaźników sfery społecznej we wszystkich jednostkach urbanistycznych w sposób wyraźny wskazuje na miejscowość **Raciborowice**, a także **Książniczki, Michałowice, Kozierów i Kończyce** jako obszary najbardziej zdegradowane w kontekście społecznym. Na obszarach tych odnotowano wyniki mniej korzystne od wartości średnich dla gminy. Obszary te wyróżniają się, na tle innych obszarów, wysokim udziałem osób korzystających z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych. Świadczy to o dość niskich dochodach mieszkańców. Jest to skorelowane w znacznej mierze z poziomem bezrobocia rejestrowanego w gminie, w tym dużym odsetkiem osób długotrwale bezrobotnych.

Na obszarach tych występuje ponadto – wyższy od średniej – wskaźnik przestępczości. Zaobserwowano również niski poziom aktywności zawodowej mieszkańców, a także aktywności społecznej związanej z udziałem w życiu publicznym. Zjawisko to tym bardziej niepokojące, że osoby zamieszkujące wymienione jednostki urbanistyczne mają zdecydowanie najłatwiejszy dostęp do rynku pracy, szczególnie z sektora usług oraz najlepszy dostęp do komunikacji publicznej, umożliwiającej dojazd do miejsc pracy, w tym poza gminą.

Przed wyznaczeniem obszarów trzeba oczywiście powyższe dane przełożyć na precyzyjny przebieg granic w rzeczywistej przestrzeni gminy, uwzględniając jej obecne zagospodarowanie oraz wymóg spójności funkcjonalno-przestrzennej wyznaczonych obszarów. Toteż wstępnie wskazany powyżej obszar należy traktować jako całkowicie umowny. Obecnie jednak trzeba zbadać, czy na zidentyfikowane wstępnie koncentracje negatywnych zjawisk społecznych nakładają się wskazane przez ustawę negatywne zjawiska pozaspołeczne: gospodarcze, ekologiczne, funkcjonalno-przestrzenne lub techniczne. Analizie tej jest poświęcona część trzecia Diagnozy

4. WSPÓŁWYSTĘPOWANIE NEGATYWNYCH ZJAWISK, INNYCH NIŻ SPOŁECZNE

Ustawa o rewitalizacji wskazuje, iż obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (które omówiono dotychczas, w części 3 Diagnozy), można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) **gospodarczych** – w szczególności: niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

4.1. NEGATYWNE ZJAWISKA GOSPODARCZE

Zapis ustawy zwraca uwagę w szczególności na dwa rodzaje negatywnych zjawisk gospodarczych: **niski stopień przedsiębiorczości** oraz **słabą kondycję lokalnych przedsiębiorstw**.

Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy głównie od potencjału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale jest także wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz gminy w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

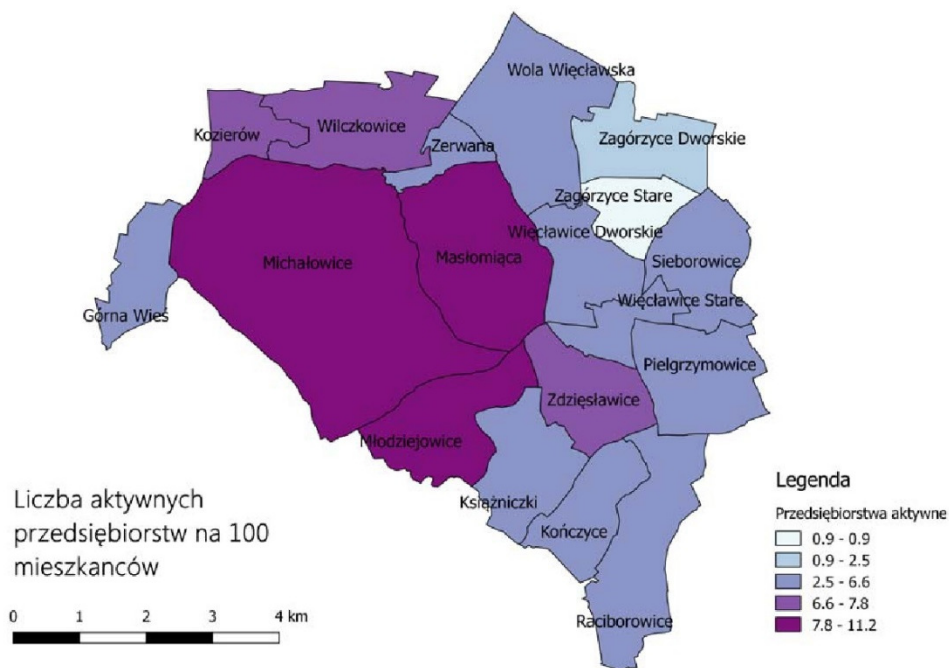
Według danych CEIDG na koniec 2014 r. w gminie Michałowice zarejestrowanych było 787 podmiotów gospodarczych. Wskaźnik przedsiębiorczości w gminie wyniósł blisko 179 podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców. Jest on wyższy od wskaźnika dla powiatu krakowskiego.

Tab. 17. Wskaźniki sfery gospodarczej

nazwa podobszaru	zastosowane wskaźniki	źródła danych
poziom przedsiębiorczości i kondycja lokalnych przedsiębiorstw	udział podmiotów gospodarczych w miejscowościach w ogólnej liczbie ww. podmiotów zarejestrowanych w gminie	UG Michałowice (CEIDG)
	udział wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w miejscowościach w ogólnej liczbie ww. podmiotów	UG Michałowice (CEIDG)

Przestrzenne zróżnicowanie wartości wskaźnika dot. aktywnych podmiotów gospodarczych (poziomu przedsiębiorczości) prezentuje ryc. 23.

Ryc. 23. Poziom przedsiębiorczości w poszczególnych miejscowościach gminy Michałowice

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice (CEIDG)

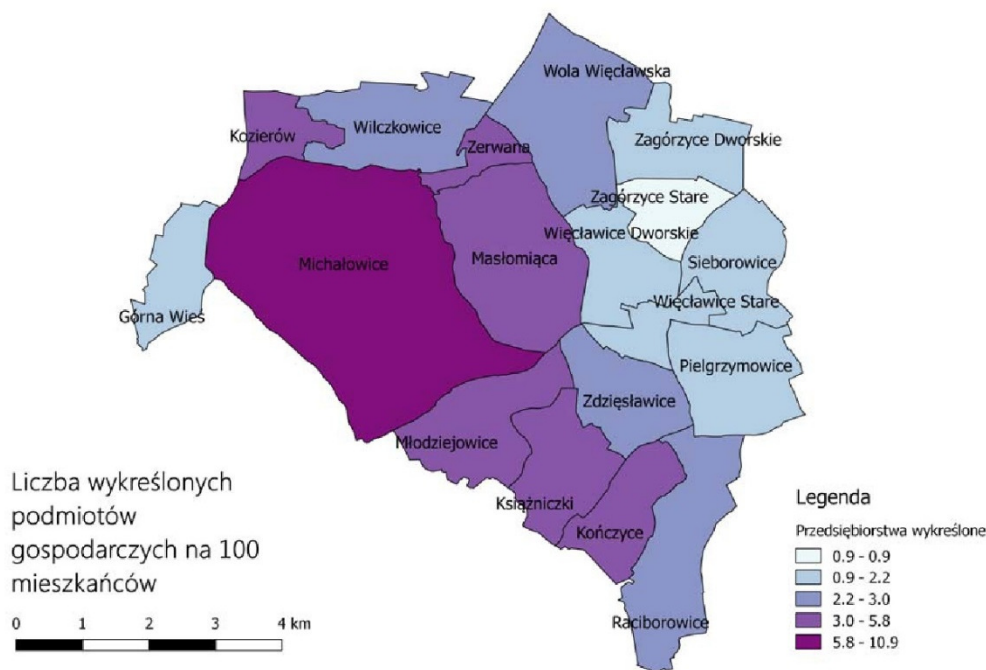
Największy poziom przedsiębiorczości odnotowano w miejscowościach: Michałowice, Maślomiąca oraz Młodziejowice. Nieco mniejszy w Wilczkowicach, Zdzieszławicach i Kozierowie. Najmniejszą liczbę podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców – mają miejscowości: Więclawice Dworskie, Zagórzycie Dworskie i Zagórzycie Stare.

Z kolei w przypadku pozostałych miejscowości, w których wcześniej stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, tj. Raciborowice, Książniczki i Kończyce, wskaźnik ten osiągał wartości średnie.

Pośrednią przesłanką dla stwierdzenia niskiego poziomu przedsiębiorczości oraz słabej kondycji lokalnych podmiotów gospodarczych są dane dot. liczby wyrejestrowanych podmiotów na 100 mieszkańców. Przestrzenny rozkład ww. wskaźnika został zaprezentowany na ryc. 24.

Można stwierdzić wstępnie, że obszarem zidentyfikowanej szczególnej koncentracji zjawiska wyrejestrowania działalności jest miejscowość Michałowice, co oznacza, że na tym obszarze odbywa się największy ruch w zakresie funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

Nieco mniejsza koncentracja wyrejestrowania działalności w miejscowościach: Kozierów, Maślomiąca, Młodziejowice, Kończyce, a także Książniczki. W przypadku Raciborowic wskaźnik ten osiąga średnie wartości.

Ryc. 24. Wyrejestrowane podmioty gospodarcze na 100 mieszkańców – na terenie gminy Michałowice

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice (CEIDG)

4.2. NEGATYWNE ZJAWISKA ŚRODOWISKOWE

Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk środowiskowych należy w szczególności rozpatrzyć przekroczenie standardów – jakości środowiska oraz obecność odpadów – stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska.

Tab. 18. Wskaźniki sfery środowiskowej (ekologicznej)

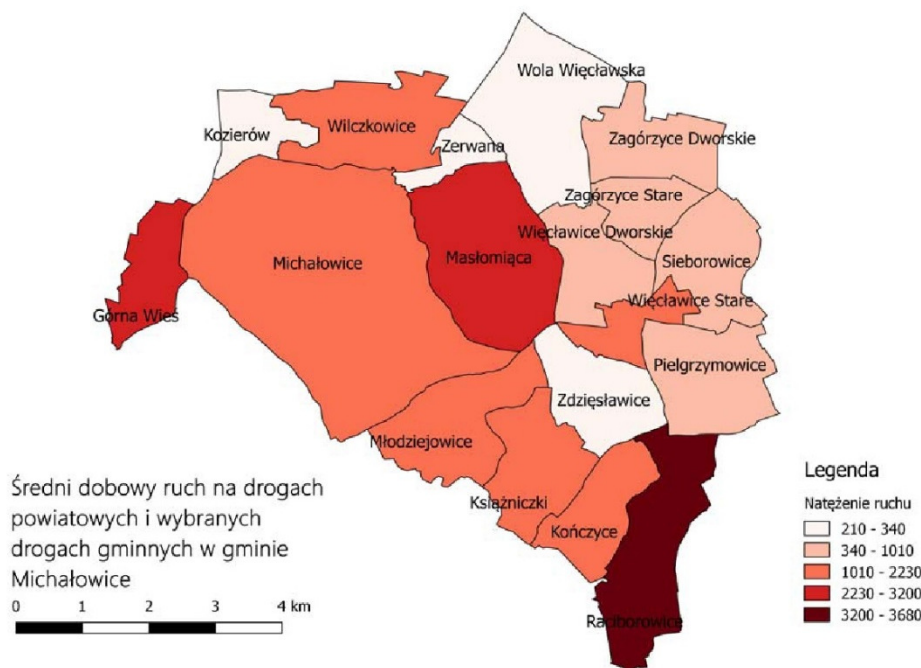
nazwa podobszaru	zastosowane wskaźniki	źródła danych
jakość środowiska i odpady	natężenie średniego dobowego ruchu na drogach na terenie gminy	UG Michałowice

W analizowanym obszarze koncentracji problemów społecznych (Raciborowice, Michałowice, Książniczki, Kozierów i Kończyce) nie stwierdzono znacznych przekroczeń standardów środowiskowych (ryc. 25) oprócz nieznacznego przekroczenia norm hałasu (do 10 dB, sporadycznie do 20 dB, czego nie sposób uznać za czynnik generujący kryzys) oraz emisji spalin w związku z

natężeniem ruchu, którego rozkład przestrzenny obrazuje poniższa mapka. Zbadano go poprzez odnotowanie liczby samochodów, które przejechały w okresie doby.

Ryc. 25. Średni dobowy ruch w roku na drogach gminnych i powiatowych – na terenie gminy Michałowice

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

Wpływ na wyznaczenie obszaru zdegradowanego w gminie Michałowice czynników środowiskowych, tj. nagromadzenia odpadów, przekroczenia norm, niskiej emisji oraz dostępu do terenów zielonych jest nieznaczny.

4.3. NEGATYWNE ZJAWISKA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE

O sferze funkcjonalno-przestrzennej gminy Michałowice decyduje szereg czynników: m.in. położenie w obszarze województwa małopolskiego, jak i zespół warunków naturalnych samego obszaru gminy. Istotnym elementem uwarunkowania rozwoju sieci osadniczej jest ukształtowanie terenu i przydatność gruntu pod zabudowę.

W tej sferze analizie poddano 5 wskaźników w trzech podobszarach badawczych: 1) tereny zielone i przestrzeń publiczna, 2) infrastruktura komunikacyjna i 3) usługi publiczne (tab. 19).

Tab. 19. Wskaźniki sfery przestrzenno-funkcjonalnej

nazwa podobszaru		zastosowane wskaźniki		źródła danych
tereny	zielone	i	odsetek gruntów leśnych, zadrzewień i zakrzewień w ogólnej powierzchni	UG Michałowice

przestrzeń publiczna	odsetek gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w ogólnej powierzchni	UG Michałowice
	odsetek gruntów we własności gminy	UG Michałowice
infrastruktura komunikacyjna	odsetek dróg w ogólnej powierzchni	UG Michałowice
usługi publiczne	dostępność do podstawowych usług	UG Michałowice

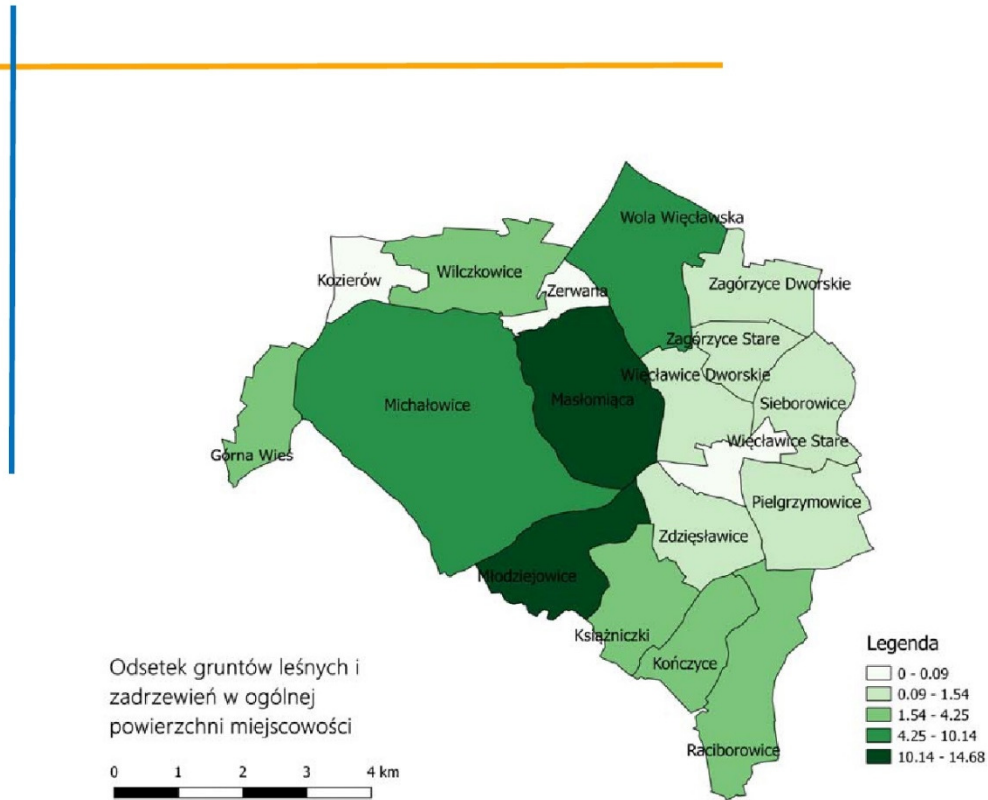
Uwarunkowania lokalne, w tym bariery przestrzenne i specyfika gminy wskazują, że co najmniej część gminy wymaga działań poprawiających jakość standardów w sferze funkcjonalno-przestrzennej.

Odsetek gruntów leśnych, zadrzewień i zakrzewień w ogólnej powierzchni (ryc. 26) najmniejszy jest w miejscowościach: Kozierów, Zerwana i Więclawice Stare, natomiast największy w miejscowościach: Masłomiąca i Młodziejowice, a także Wola Więclawska i Michałowice. W pozostałych miejscowościach, w których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, tj.: Raciborowice, Kończyce i Książniczki, wskaźnik ten utrzymuje wartości średnie dla gminy, zatem jak najbardziej jest preferowany do objęcia kompleksowym programem rewitalizacji.

Oceniając odsetek gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w ogólnej powierzchni gminy (ryc. 27), najwyższe wartości odnotowano w miejscowości Więclawice Stare, a także nieco mniejsze w miejscowościach: Górna Wieś, Michałowice, Kozierów, Zerwana i Raciborowice. Natomiast najmniejsze w miejscowościach Wola Więclawska i Kończyce.

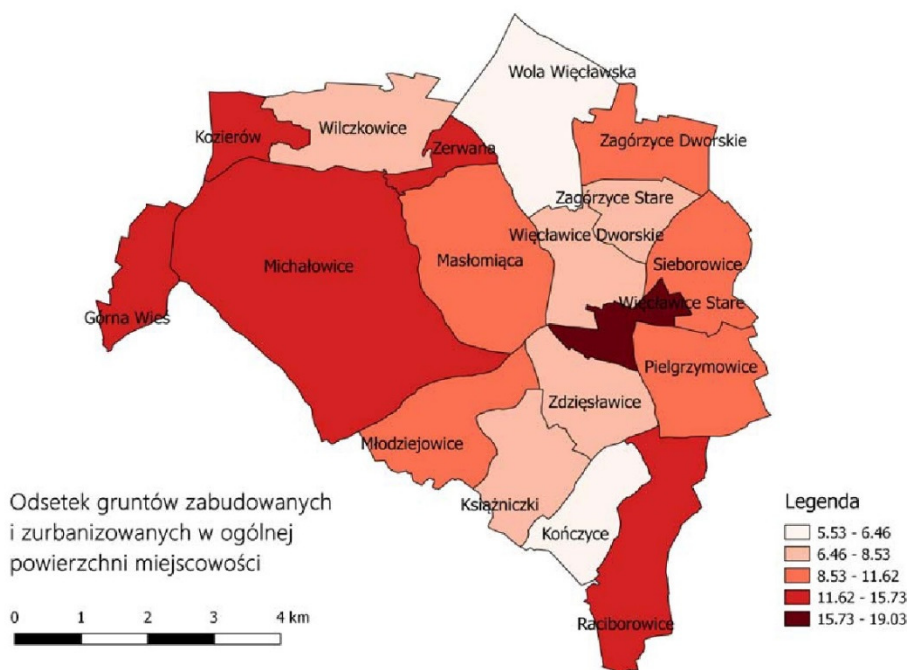
W Książniczkach, jako ostatniej z miejscowości o silnej koncentracji problemów społecznych, wskaźnik związany odsetkiem gruntów zabudowanych i zurbanizowanych osiąga jedne z niższych wartości.

Ryc. 26. Odsetek gruntów leśnych, zadrzewień i zakrzewień w ogólnej powierzchni gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

Ryc. 27. Odsetek gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w ogólnej powierzchni gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

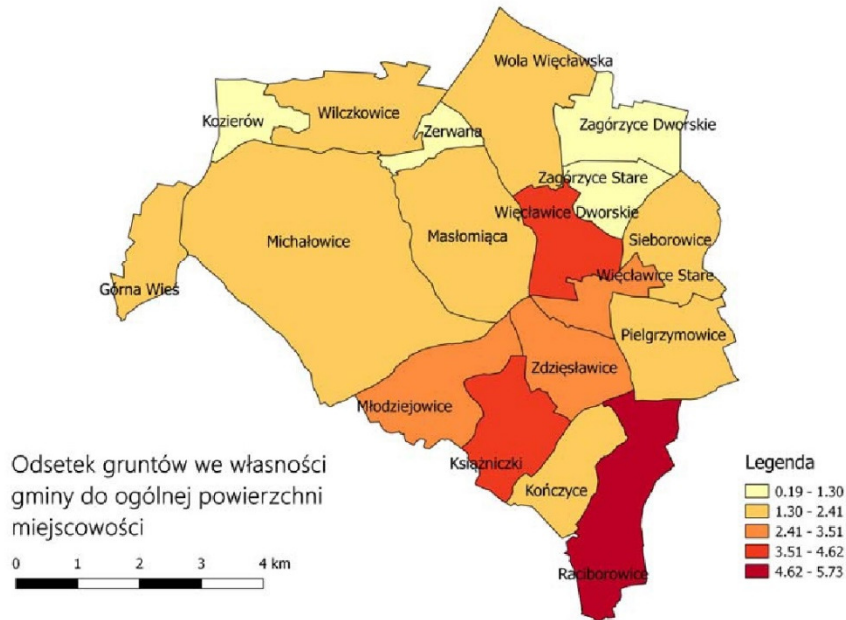
Odsetek gruntów znajdujących się we własności gminy stanowi istotny czynnik rozwoju, który przy wysokim wskaźniku dla poszczególnych jednostek urbanistycznych daje im szansę aplikowania o środki zewnętrzne. Omawiany wskaźnik (ryc. 28) wskazuje największe wartości w miejscowości Raciborowice, w której odnotowano jednocześnie najsilniejszą koncentrację negatywnych zjawisk społecznych. Duże wartości wskaźnika również w miejscowościach: Więclawice Dworskie oraz Książniczki, które podobnie jak Raciborowice, charakteryzują się wysoką koncentracją wskaźników w sferze społecznej. Natomiast najniższe wartości mają miejscowości: Kozierów, Zerwana, Zagórzycze Dworskie i Zagórzycze Stare, co świadczy o dużej liczbie gruntów znajdujących się w posiadaniu osób prywatnych.

W pozostałych miejscowościach, w których odnotowano wysoką koncentrację negatywnych zjawisk społecznych, tj. Kończycze i Michałowice, wartości wskaźnika są jednymi z niższych.

Analizie poddano również składowe wpływające na odbiór przestrzeni w poszczególnych jednostkach urbanistycznych przez jej użytkowników. W tym przypadku odsetek dróg w ogólnej powierzchni (ryc. 29) wyróżnia najwyższymi wartościami miejscowości: Zerwana, a także w nieco mniejszym stopniu: Michałowice, Więclawice Stare o Raciborowice. Z kolei najmniejsze wartości w tym zakresie osiągnęły miejscowości: Kozierów, Zagórzycze Dworskie i Zagórzycze Stare.

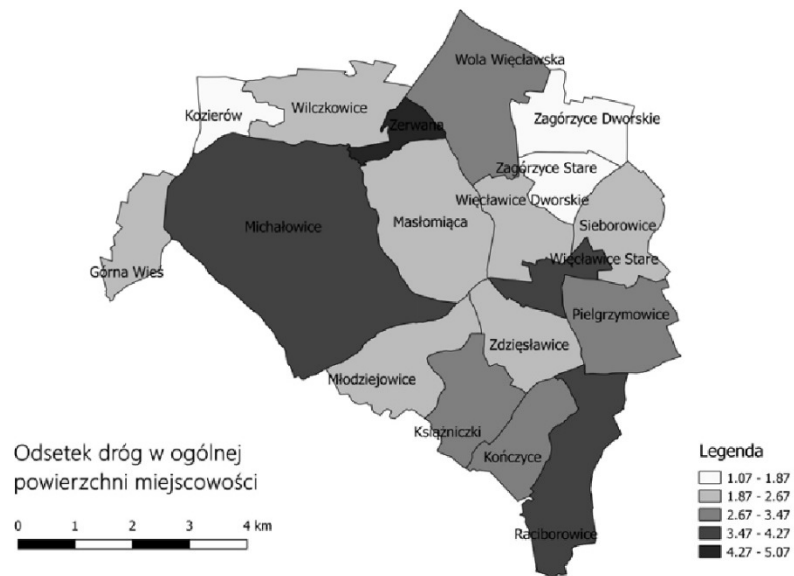
Książniczki i Kończycze charakteryzuje średnia wartość wskaźnika związanego z odsetkiem dróg w ogólnej powierzchni gminy.

Ryc. 28. Odsetek gruntów we własności gminy w ogólnej powierzchni gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

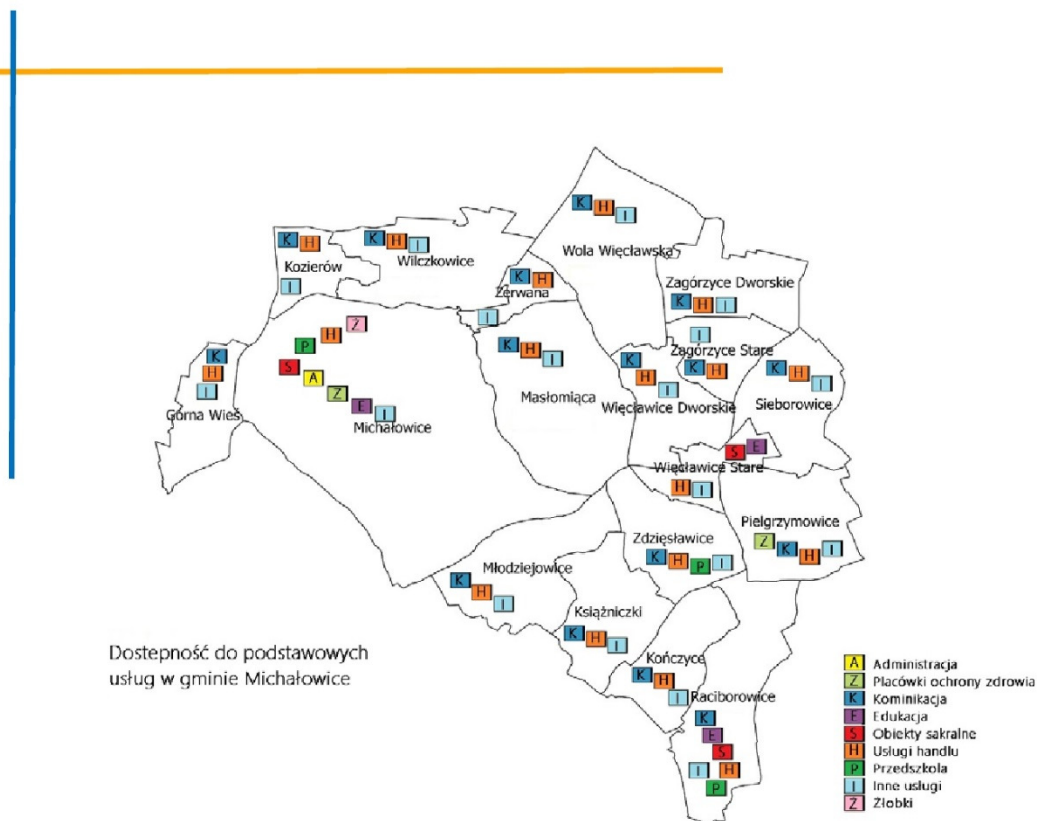
Ryc. 29. Odsetek dróg w ogólnej powierzchni gminy

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

Ryc. 30. Dostępność do podstawowych usług w gminie Michałowice

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

Sferę funkcjonalno-przestrzenną kształtuje też wskaźnik – dostępność do podstawowych usług (ryc. 30), w którym dominuje miejscowość Michałowice, gdzie znajduje się centrum administracyjne gminy, a także wszystkie pozostałe usługi, wyszczególnione na rycinie. Pozostałymi miejscowościami z dominacją dostępu do usług publicznych są Raciborowice oraz Więclawice Stare, a także w mniejszym zakresie Pielgrzymowice oraz Zdziesiąwice.

Natomiast pozostałe miejscowości gminy osiągnęły najniższą wartość, mniejszą od średniej wartości dla gminy, mając dostęp do usług komunikacyjnych, handlu i pozostałych.

4.4. NEGATYWNE ZJAWISKA TECHNICZNE

Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk technicznych należy przeanalizować w szczególności: stan degradacji technicznej obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz ewentualne niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska. W przypadku gminy Michałowice kluczowa okazuje się kategoria degradacji technicznej obiektów.

Tab. 20. Wskaźniki sfery technicznej

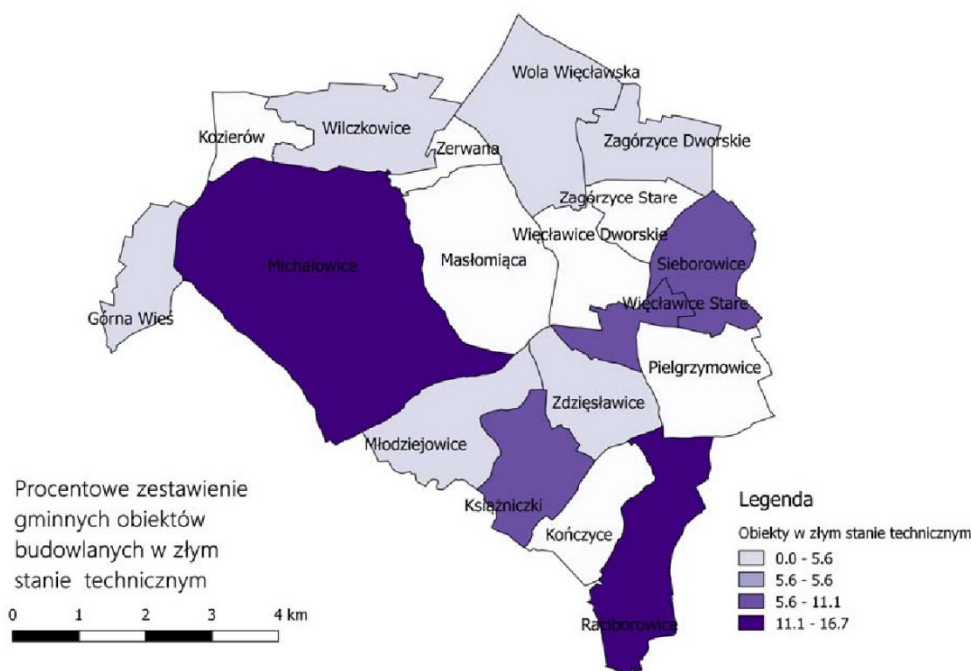
nazwa podobszaru	zastosowane wskaźniki	źródła danych
------------------	-----------------------	---------------

stan techniczny obiektów budowlanych (w tym mieszkalnych)	odsetek obiektów budowlanych w złym stanie technicznym	UG Michałowice
--	--	----------------

Analizując przestrzenny rozkład wskaźnika obrazującego odsetek obiektów budowlanych w złym stanie technicznym można stwierdzić, że najczęściej tego typu budynków znajduje się w miejscowościach Michałowice i Raciborowice, w których stwierdzono koncentrację negatywnych zjawisk społecznych. Nieco mniejszy odsetek budynków w złym stanie technicznym odnotowano w miejscowościach: Sieborowice, Więclawice Stare oraz Książniczki ze stwierdzoną koncentracją problemów społecznych.

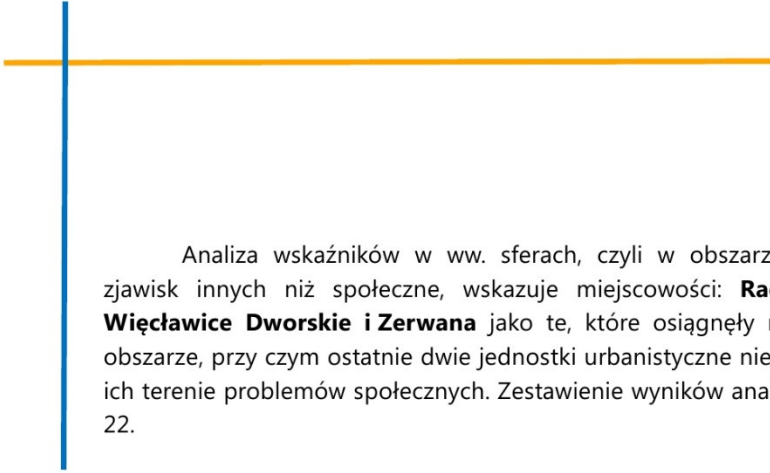
Najmniejsze wartości w tym zakresie charakteryzują miejscowości: Kozierów, Zerwana, Masłomiąca, Więclawice Dworskie, Zagórzycze Stare, Kończyce i Pielgrzymowice. Są to najczęściej miejscowości, w których brak jest obiektów będących obiektami użyteczności publicznej, w tym we własności gminy.

Ryc. 31. Odsetek obiektów w złym stanie technicznym

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

4.5. KONCENTRACJA NEGATYWNYCH ZJAWISK TOWARZYSZĄCYCH – ANALIZA WSKAŹNIKÓW ORAZ PODSUMOWANIE

Analiza wskaźników w ww. sferach, czyli w obszarze współwystępowania negatywnych zjawisk innych niż społeczne, wskazuje miejscowości: **Raciborowice, Michałowice**, a także **Więclawice Dworskie i Zerwana** jako te, które osiągnęły najwyższy sumaryczny wynik w tym obszarze, przy czym ostatnie dwie jednostki urbanistyczne nie dominują w zakresie koncentracji na ich terenie problemów społecznych. Zestawienie wyników analizy przedstawiono w tabelach nr 21 i 22.

Tab. 21. Analiza wskaźników w poszczególnych miejscowościach (jednostkach urbanistycznych) w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej

nazwa i numer jednostki	WSKAŹNIKI								
	wskaźniki dot. sfery gospodarczej		wskaźniki dot. sfery przestrzenno-funkcjonalnej					wskaźniki dot. sfery środowiskowej	wskaźniki dot. sfery technicznej
	poziom przedsiębiorczości	podmioty wyrejestrowane na 100 mieszkańców	odsetek gruntów leśnych, zadrzewień w ogólnej pow.	odsetek gruntów zabudowanych, zurbanizowanych w ogólnej pow.	odsetek gruntów we własności gminy w ogólnej powierzchni	odsetek dróg w ogólnej powierzchni	dostępność do podstawowych usług	natężenie ruchu – liczba samochodów w ruchu dobowym	odsetek obiektów budowlanych w złym stanie technicznym
szt.	szt.	%	%	%	%	szt.	szt.	%	
1 – Górna Wieś	4,6	2,1	4,3	13,9	1,7	2,7	3	3 200	1
2 – Kończyce	6,3	3,3	3,1	5,5	2,0	2,7	3	1 908	0
3 – Koźmierów	6,9	3,4	0,1	14,2	0,2	1,1	3	340	0
4 – Książniczki	5,9	3,5	4,0	7,4	4,0	3,3	3	1 908	2
5 – Masłomiąca	10,5	3,2	14,2	11,6	1,6	2,5	3	2 861	0
6 – Michałowice	11,2	10,9	8,7	15,7	2,2	3,7	8	1 449	2
7 – Młodziejowice	10,1	5,8	14,7	10,1	2,5	2,5	3	1 908	1
8 – Pielgrzymowice	6,1	2,0	0,6	10,4	2,4	3,0	4	1 009	0
9 - Raciborowice	6,4	3,0	2,9	13,4	5,7	3,5	6	3 675	4
10 – Sieborowice	6,1	2,2	1,4	10,5	1,9	2,6	3	971	0
11 – Więclawice Dw.	3,8	2,1	1,5	8,5	4,5	2,0	3	727	0
12 – Więclawice St.	6,6	1,9	0,0	19,0	3,4	3,7	4	2 231	2
13 – Wilczkowice	7,8	2,5	2,9	8,2	1,9	2,6	3	2 050	1
14 – Wola Więclaw.	5,7	2,8	10,1	6,5	2,3	3,3	3	212	1
15 – Zagórzycze Dw.	2,5	1,8	0,7	9,5	0,9	1,7	3	727	1
16 – Zagórzycze St.	0,9	0,9	0,6	7,8	0,7	1,8	3	727	0
17 – Zdzieszawice	6,9	2,6	0,8	8,0	3,1	2,6	4	269	1
18 – Zerwana	5,9	4,1	0,1	15,7	1,1	2,6	3	212	0
średnia dla gminy	6,3	3,2	3,9	10,9	2,3	2,8	3,6	1 364	0,9

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

Tab. 22. Podsumowanie wskaźników w poszczególnych miejscowościach (jednostkach urbanistycznych) w sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej

Nazwa i numer jednostki	WSKAŹNIKI									ŚREDNIA ARYTMETYCZNA
	wskaźniki dot. sfery gospodarczej		wskaźniki dot. sfery przestrzenno-funkcjonalnej					wskaźniki dot. sfery środowiskowej	wskaźniki dot. sfery technicznej	
	poziom przedsiębiorczości	podmioty wyrejstrowane na 100 mieszkańców	odsetek gruntów leśnych, zadrzewień w ogólnej powierzchni	odsetek gruntów zabudowanych, zurbanizowanych w ogólnej powierz.	odsetek gruntów we własności gminy w ogólnej powierzchni	odsetek dróg w ogólnej powierzchni	dostępność do podstawowych usług	natężenie ruchu – liczba samochodów w ruchu dobowym	odsetek obiektów budowlanych w złym stanie technicznym	
szt.	szt.	%	%	%	%	%		szt.		
1 – Górna Wieś	3	0	0	2	0	1	1	4	1	1,3
2 – Kończyce	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0,6
3 – Kozierów	0	1	4	2	0	4	1	0	0	1,3
4 – Książniczki	4	1	0	0	3	0	1	1	2	1,3
5 – Masłomiąca	0	0	0	1	0	1	1	3	0	0,7
6 - Michałowice	0	4	0	3	0	0	8	1	2	2,1
7 – Młodziejowice	0	3	0	0	1	1	1	1	1	0,9
8 – Pielgrzymowice	4	0	0	0	1	0	4	0	0	1,0
9 - Raciborowice	0	0	1	2	4	0	6	4	4	2,2
10 – Sieborowice	4	0	3	0	0	1	1	0	0	1,2
11 – Więclawice Dw.	3	0	3	0	3	2	1	0	0	1,3
12 – Więclawice St.	0	0	4	4	2	0	4	2	2	2,0
13 – Wilczkowice	0	0	1	0	0	1	1	2	1	0,7
14 – Wola Więclaw.	4	0	0	0	0	0	1	0	1	0,7
15 – Zagórzycze Dw.	2	0	4	0	0	3	1	0	1	1,2
16 – Zagórzycze St.	1	0	4	0	0	3	1	0	0	1,0
17 – Zdzięstawice	0	0	4	0	1	1	4	0	1	1,2

18 – Zerwana	4	2	4	3	0	1	1	0	0	1,7
--------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

Skala 0 – wskaźnik w normie 1 – wskaźnik poniżej normy 2 – wskaźnik zły 3 – wskaźnik bardzo zły 4 – wskaźnik najgorszy

5. WYZNACZENIE OBSZARÓW: ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI

5.1. WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

Artykuł 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji wskazuje, że jako obszar zdegradowany może być wyznaczony obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w przypadku występowania w nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Przeprowadzona analiza potwierdza fakt, że obszarami szczególnie zdegradowanymi, czyli takimi, które osiągnęły najwyższe wyniki zarówno w sferze społecznej, jak i w pozostałych współwystępujących negatywnych zjawiskach, są **Raciborowice i Michałowice**.

Jednocześnie wysokie wyniki zarówno w obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, jak i współwystępowania innych, niż społeczne osiągnęły miejscowości: **Kozierów i Książniczki**.

Ponieważ gmina nie dysponuje wyczerpującymi danymi aby zidentyfikować obszar kryzysowy, mniejszy niż miejscowość, za obszar zdegradowany zostały uznane całe powierzchnie (terytorium w granicach administracyjnych) danej miejscowości. Taki stan rzeczy należało wprowadzić z uwagi na skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlających wskaźniki rozwoju opisujące sfery: społeczną oraz pozostałe, współtowarzyszące. Wskazują one na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

Z nałożenia informacji o problemach gospodarczych, ekologicznych, funkcjonalno-przestrzennych i technicznych na zdiagnozowany wcześniej obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wynikają następujące wnioski:

1. Na prawie całym obszarze zdiagnozowanych problemów społecznych współwystępują z nimi problemy gospodarcze, w głównej mierze słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw. **W żadnym fragmencie tego obszaru nie stwierdzono dobrego (bezproblemowego) funkcjonowania przedsiębiorczości.**
2. Nie stwierdza się występowania problemów ekologicznych za wyjątkiem ograniczonego i punktowego przekroczenia norm hałasu, w związku ze zwiększonym ruchem dobowym samochodów, konieczności usprawnienia systemu odbioru odpadów komunalnych oraz konieczności poprawy jakości i dostępności terenów zielonych.
3. Problemy funkcjonalno-przestrzenne występują w szczególności w Raciborowicach i Kozierowie, co jest związane z niezadowalającym poziomem zagospodarowania w zakresie infrastruktury technicznej, co stanowi jedną z głównych barier rozwojowych gminy Michałowice (zwłaszcza z punktu widzenia zachodzących procesów suburbanizacji oraz napływu potencjalnych inwestorów).
4. Problemy techniczne występują na znacznej części obszarów zdegradowanych. Zlokalizowane są na nich obiekty, których stan techniczny nie jest zadowalający. Są to

5.2. WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

Obszar rewitalizacji to wyznaczony uchwałą Rady Gminy obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju gminy, przygotowywana lub prowadzona jest rewitalizacja.

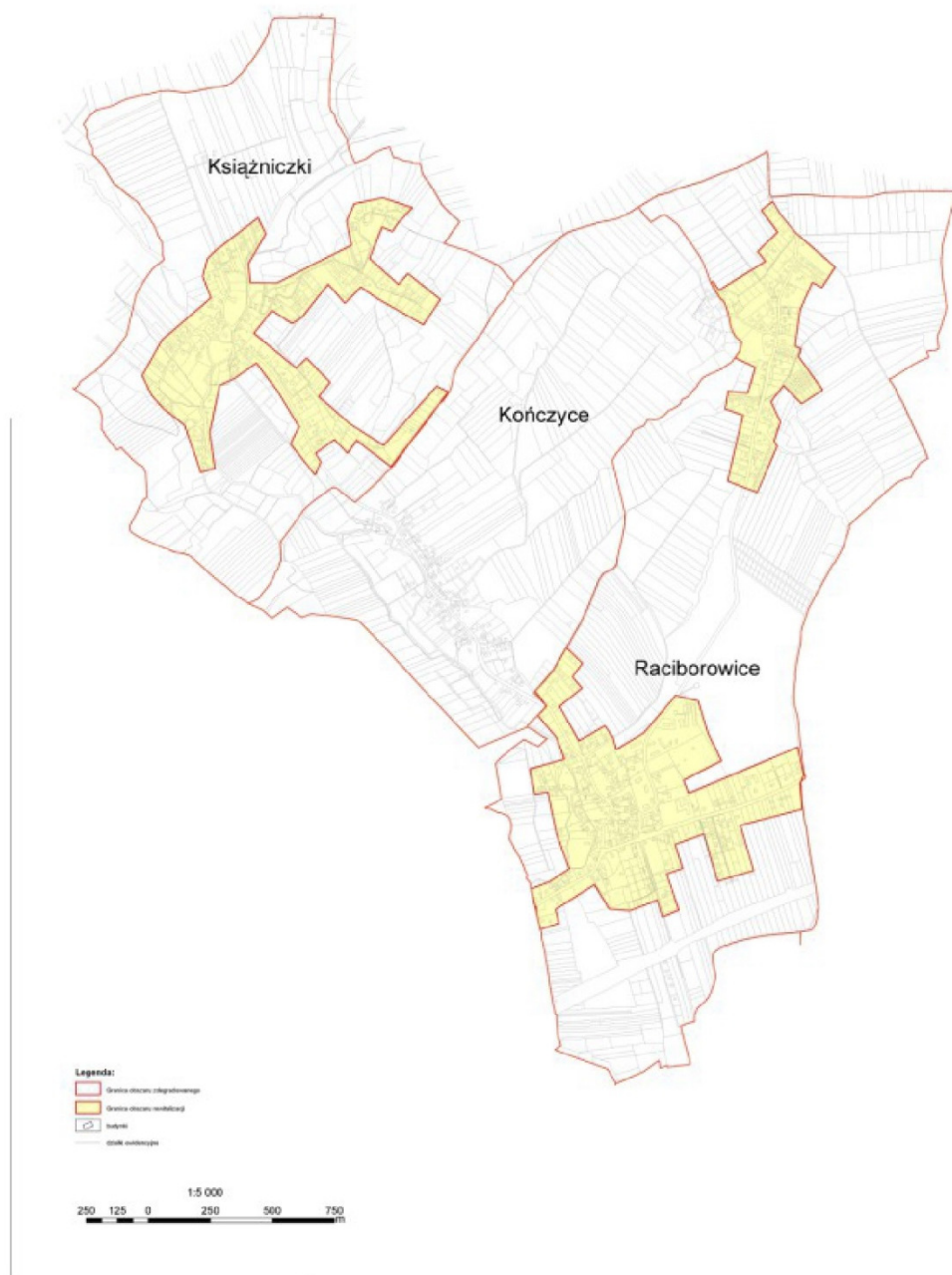
Zidentyfikowany **obszar zdegradowany**, który tworzą miejscowości: Kozierów, Kończyce, Książniczki, Michałowice i Raciborowice zajmuje znaczną powierzchnię obszaru całej gminy. Jednocześnie – według ustawy o *rewitalizacji* – obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

Wobec powyższego, z uwagi na charakter zdiagnozowanych problemów społecznych, gospodarczych, przestrzennych i technicznych **obszar rewitalizacji** wyznaczono w dwóch jednostkach urbanistycznych gminy, tj. **Raciborowice i Książniczki**. Za obszar rewitalizacji uznane zostały całe powierzchnie (terytorium w granicach administracyjnych) danej miejscowości. Uznano bowiem, że tylko taka formuła przyczyni się do wprowadzenia kompleksowych działań w zakresie zrównoważonego rozwoju społecznego, połączonego z rozwojem gospodarczym oraz infrastrukturalno-przestrzennym, przy aktywnym udziale wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizowanego.

Granice obu obszarów: zdegradowanego i rewitalizacji, prezentuje rycina (ryc. 33) zamieszczona na stronie 55.

Szczegółowy przebieg granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawierają mapy 1:5000 stanowiące załącznik nr 1 i nr 2 do niniejszej diagnozy.

Ryc. 33. Wyniki analizy – wyznaczone obszary: zdegradowany i rewitalizacji na terenie gminy Michałowice

źródło: opracowanie własne na podstawie danych UG Michałowice

SPIS TABEL:

Tab. 1 Podstawowe obszary i podobszary badawcze.....	4
Tab. 2 Wskaźniki przestrzenne dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014 r.	8
Tab. 3 Wskaźniki demograficzne dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014 r.	9
Tab. 4 Wskaźniki ekonomiczno-gospodarcze dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014....	10
Tab. 5 Wskaźniki społeczne – w zakresie pomocy społ. dla gminy Michałowice na tle gmin (...)	11
Tab. 6 Wskaźniki społeczne – w zakresie edukacji dla gminy Michałowice na tle gmin (...)	11
Tab. 7 Wskaźniki aktywności społecznej dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014	12
Tab. 8 Wskaźniki infrastrukturalne dla gminy Michałowice na tle gmin grupy porównawczej w 2014	13
Tab. 9. Wskaźniki poziomu bezrobocia dla gminy Michałowice w 2014 r.	19
Tab. 10. Wskaźniki poziomu ubóstwa dla gminy Michałowice w 2014 r.	22
Tab. 11. Wskaźniki poziomu przestępczości dla gminy Michałowice w 2014 r.	25
Tab. 12. Wskaźniki poziomu edukacji dla gminy Michałowice w latach 2013 - 2015	28
Tab. 13. Wskaźniki poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym	33
Tab. 14. Analiza wskaźników w poszczególnych miejscowościach (...) w sferze społecznej	36
Tab. 15. Analiza wskaźników w poszczególnych miejscowościach (...) w sferze społecznej	37
Tab. 16. Podsumowanie wskaźników w sferze społecznej	38
Tab. 17. Wskaźniki sfery gospodarczej	40
Tab. 18. Wskaźniki sfery środowiskowej (ekologicznej)	42
Tab. 19. Wskaźniki sfery przestrzenno-funkcjonalnej	43
Tab. 20. Wskaźniki sfery technicznej	48
Tab. 21. Analiza wskaźników w poszczególnych miejscowościach (...) w sferach: gospodarczej (...)	50
Tab. 22. Podsumowanie wskaźników w poszczególnych miejscowościach (...) w sferach: gospodarczej (...)	51

SPIS RYCIN:

Ryc. 1 Podział gminy na jednostki urbanistyczne – miejscowości gminy Michałowice	5
Ryc. 2 Gmina Michałowice na tle pozostałych gmin powiatu krakowskiego	7
Ryc. 3 Przyrost liczby mieszkańców w poszczególnych miejscowościach gminy Michałowice (...)	15
Ryc. 4 Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach gminy Michałowice (...)	15
Ryc. 5 Indeks starości w 2014 r.	16
Ryc. 6 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	20
Ryc. 7 Udział osób bezrobotnych w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym	20
Ryc. 8 Udział osób długotrwale bezrobotnych w stosunku do ogółu bezrobotnych	21
Ryc. 9 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	22
Ryc. 10 Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny (...)	23
Ryc. 11. Liczba dzieci objętych pomocą w postaci gorącego posiłku w 2014 r.	24
Ryc. 12. Zespólny indeks natężenia ubóstwa (...).....	25
Ryc. 13. Liczba przestępstw popełnianych w miejscowościach gminy w stosunku do ogółu przestępstw (...)	26
Ryc. 14. Liczba wykroczeń popełnianych w miejscowościach gminy w stosunku do ogółu wykroczeń (...)	27
Ryc. 15. Średni wynik procentowy sprawdzianu szóstoklasisty szkołami OGÓŁEM (...)	29
Ryc. 16. Średni wynik procentowy egzaminu gimnazjalnego szkołami OGÓŁEM (...)	29
Ryc. 17. Wskaźnik Edukacyjnej Wartości Dodanej – za okres 2013-2015	30
Ryc. 18. Średni wynik procentowy sprawdzianu szóstoklasisty 2015 OGÓŁEM (...).....	31
Ryc. 19. Średni wynik procentowy egzaminu gimnazjalnego 2015 OGÓŁEM (...)	32
Ryc. 20. Frekwencja wyborcza – obwodami do głosowania (wybory prezydenckie 2015)	33
Ryc. 21. Udział organizacji pozarządowych w miejscowościach w ogólnej liczbie organizacji (...).....	34
Ryc. 22. Obiekty infrastruktury/kultury/sportu/rekreacji na terenie gminy Michałowice	35
Ryc. 23. Poziom przedsiębiorczości w poszczególnych miejscowościach gminy Michałowice	41
Ryc. 24. Wyrejestrowane podmioty gospodarcze na 100 mieszkańców (...)	42
Ryc. 25. Średni dobowy ruch w roku na drogach gminnych i powiatowych (...)	43

Ryc. 26. Odsetek gruntów leśnych, zadrzewień i zakrzewień w ogólnej powierzchni gminy	44
Ryc. 27. Odsetek gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w ogólnej powierzchni gminy	45
Ryc. 28. Odsetek gruntów we własności gminy w ogólnej powierzchni gminy	46
Ryc. 29. Odsetek dróg w ogólnej powierzchni gminy	46
Ryc. 30. Dostępność do podstawowych usług w gminie Michałowice	47
Ryc. 31. Odsetek obiektów w złym stanie technicznym w gminie Michałowice	48
Ryc. 32. Wyniki analizy – obszary zdegradowane na terenie gminy Michałowice (...)	53
Ryc. 33. Wyniki analizy – wyznaczone obszary rewitalizacji na terenie gminy Michałowice	55

SPIS WYKRESÓW:

Wyk. 1 Struktura demograficzna mieszkańców gminy – w podziale na poszczególne kategorie wiekowe	17
--	----

Autorzy opracowania:
Monika Berdecka
Krzysztof Gryglik

**Załącznik nr 1 do
Diagnozy do Gminnego Programu Rewitalizacji
dla Gminy Michałowice 2025+**

jednostka urbanistyczna		liczba ludności / odsetek mieszkańców gminy	powierzchnia [km] /procent powierzchni gminy	CHARAKTERYSTYKA JEDNOSTKI	POŁOŻENIE W GMINIE
lp.	nazwa				
1	Górna Wieś	431 / 4,25%	1,61 km ² / 3,14%	Wieś w zachodniej części Gminy, na granicy z Gminą Zielonki. Najwyżej położona wieś Gminy Michałowice, co znajduje odzwierciedlenie również w nazwie. W Górnej Wsi znajduje się wiele punktów widokowych, z których rozpościerają się widoki na Dolinę Dłubni i Wyżynę Krakowsko-Częstochowską. Cała miejscowość leży w granicach Parku Krajobrazowego "Dolinki Krakowskie". Wieś sąsiaduje bezpośrednio z sołectwem Michałowice oraz Kozierów. Na terenie miejscowości znajduje się świetlica wiejska, sklep wielobranżowy oraz jest dobrze skomunikowana z miastem Kraków poprzez MPK.	
2	Kończycze	239 / 2,43%	1,90 km ² / 3,71%	Wieś w południowej części gminy, nad rzeką Dłubnią. W Kończycach znajdują się drewniany, wciąż działający młyn wodny. Ciekawy jest system rzeczny z Młynówką doprowadzającą wodę do młyna oraz przedwojennym jazem. Cała miejscowość leży w granicach Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego. Miejscowość sąsiaduje bezpośrednio z sołectwem Książniczki, Prawda, Raciborowice oraz Zdzięstawice.	

3	Kozierów	298 / 3,03%	1,16 km ² / 2,26%	<p>Wieś położona w północnej części gminy Michałowice. Bezpośrednio sąsiaduje z sołectwem Górna Wieś, Michałowice, Wilczkowice oraz Gminą Iwanowice. Miejscowość zarówno pod względem powierzchni jak i liczby mieszkańców należy do jednych z mniejszych w gminie. Kozierów cechuje krajobraz rolniczy, jest spokojnym miejscem do osiedlenia i dzięki temu z roku na rok przybywa nowych mieszkańców sołectwa.</p>	
4	Książniczki	288 / 2,93%	2,31 km ² / 4,52%	<p>Miejscowość w południowej części gminy, w dolinie Dłubni. W centrum wsi znajduje się remiza OSP. W Książniczkach istnieją pozostałości XIX-wiecznego dworu, zabudowań dworskich oraz w znacznym stopniu zniszczony park. Bardzo malownicze krajobrazy można napotkać nad rzeką Dłubnią. Przez wieś przebiega czerwony szlak turystyczny "Kościuszkowski". Cała miejscowość leży w granicach Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego. Sąsiaduje bezpośrednio z sołectwem Młodziejowice, Zdziesiąwice i Kończyce.</p>	
5	Masłomiąca	792 / 8,04%	4,56 km ² / 8,92%	<p>Jedna z największych wsi w Gminie. Masłomiąca leży w centrum gminy Michałowice, przy drodze powiatowej. We wsi znajduje się 5 stawów rybnych i pizzeria. Obok stawów stoi obelisk upamiętniający mieszkańców wsi zamordowanych przez hitlerowców. Wieś bezpośrednio sąsiaduje z sześcioma sołectwami tj. Michałowice, Zerwana, Wola Więclawska, Więclawice, Zdziesiąwice oraz Młodziejowice. Bliskie położenie w stosunku do centrum gminy, dobrze skomunikowane połączenia z miastem Kraków, atrakcyjne krajobrazy i ogólny rozwój miejscowości sprawia, że po sołectwie Michałowice, jest głównym kierunkiem wybieranym przez nowych</p>	

6	Michałowice	3204 / 32,54%	11,8 km ² / 23,08%	<p>Stolica Gminy i jej największa miejscowość. Wieś składa się z trzech sołectw: Michałowice I, Michałowice II i Michałowice III i jest położona w centrum Gminy. Michałowice stanowią centrum administracyjno-usługowe Gminy. Znajduje się tam Urząd Gminy, poczta, bank, biblioteka gminna, ośrodek zdrowia, kościół katolicki, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum i przedszkole. Oprócz tego w Michałowicach istnieje kilkanaście sklepów, dwa składy budowlane, stacja paliw LPG, zakład wulkanizacji i drukarnia. Jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej jest wyposażona w nowoczesny samochód oraz sprzęt i należy do Krajowego Systemu Ratownictwa. Michałowice są siedzibą Ludowego Klubu Sportowego Michałowianka i Stowarzyszenia Przyjaciół Ziemi Michałowickiej "Nad Dłubnią". Najważniejszym zabytkiem Michałowice jest murowany dwór rodziny Dąbrowskich, niedawno odbudowany z ruin przez obecnych właścicieli. Poza tym w Michałowicach-Komorze znajduje się pamiątkowy obelisk upamiętniający przemarsz I Kompanii Kadrowej Józefa Piłsudskiego w 1914. Przy drodze krajowej znajduje się kopiec, usypany na pamiątkę zakończenia budowy drogi Kraków-Warszawa w 1830 roku. Część Michałowic znajduje się na obszarze Dłubniańskiego Parku</p>	
7	Młodziejowice	439 / 4,46%	2,79 km ² / 5,45%	<p>Wieś leżąca w dolinie rzeki Dłubni, przy drodze powiatowej. W Młodziejowicach znajdują się ruiny renesansowego dworu oraz pozostałości założenia parkowego. Po drugiej stronie Dłubni znajduje się drewniany, wciąż działający młyn wodny. Wzgórze wzdłuż drogi porasta jeden z największych w Gminie lasów liściastych. Duża część miejscowości znajduje się w granicach Dłubniańskiego Parku Krajobrazowego.</p>	

8	Pielgrzymowice	489 / 4,97%	2,75 km ² / 5,38%	<p>Wieś we wschodniej części gminy Michałowice, na granicy z Gminą Kocmyrzów-Luborzyca. W Pielgrzymowicach znajduje się Specjalistyczne Centrum Lecznico-Rehabilitacyjne EKOMED, które posiada komorę niskotemperaturową oraz basen. Miejscowość jest dobrze skomunikowana z centrum miasta, ponieważ na jej terenie kończy bieg linia autobusowa MPK</p>	
9	Raciborowice	896 / 9,10%	3,43 km ² / 6,71%	<p>Najbardziej na południe wysunięta miejscowość Gminy Michałowice. Graniczy z Miastem Krakowem, Gminą Kocmyrzów-Luborzyca oraz Gminą Zielonki. Raciborowice są jednym z trzech, obok Michałowic i Więclawic, centrów cywilizacyjnych Gminy. We wsi znajduje się gotycki kościół, drewniana kaplica cmentarna oraz drewniany młyn. Poza tym istnieją tam: Szkoła Podstawowa i Gimnazjum, apteka, agencja pocztowa, remiza OSP, boisko sportowe oraz kilka sklepów.</p>	
10	Sieborowice	362 / 3,68%	2,31 km ² / 4,52%	<p>Wieś we wschodniej części Gminy Michałowice, na granicy z Gminą Kocmyrzów-Luborzyca. W Sieborowicach znajduje się odremontowany dwór Zakrzeńskich wraz z otaczającym go parkiem i zabudowaniami dworskimi – jest on wpisany do rejestru zabytków ruchomych województwa małopolskiego. W dworze obecnie ma swoją siedzibę Dom Dziecka. Na terenie miejscowości znajduje się ponadto stadnina koni oraz staw z łowiskiem karpia królewskiego.</p>	

11	Więclawice Dworskie	290 / 2,95%	1,98 km ² / 3,88%	Miejscowość wchodzi w skład sołectwa Więclawice. Znajduje się w centralnej części gminy sąsiadujące od strony południowej z Więclawicami Starymi, od północy z Wola Więclawska, strona wschodnia i zachodnia to odpowiednio Sieborowice i Zagórzycze Stare oraz Maślomiąca. Wieś cechuje cichy, spokojny krajobraz rolniczy, przez co coraz częściej wybierana jest jako miejsce do nabywania nieruchomości przez nowych mieszkańców. Główne centra społeczne znajdują się w sąsiedniej miejscowości tj. w Więclawicach Starych.	
12	Więclawice Stare	318 / 3,23%	1,10 km ² / 2,16%	Miejscowość jest częścią sołectwa Więclawice w bezpośrednim sąsiedztwie Więclawice Dworskich. Wieś jest jednym z trzech centrów cywilizacyjnych Gminy. Znajduje się tam Szkoła Podstawowa i Gimnazjum, parafia katolicka, kilka sklepów i remiza OSP. Więclawice są siedzibą Ludowego Klubu Sportowego Polonia oraz Stowarzyszenia Parafialny Klub Sportowy "Jakub". W 2002 roku w ramach Kontraktu Wojewódzkiego zostało odnowione centrum Więclawic, a także powstało Informatyczne Centrum Edukacyjne.	
13	Wilczkowice	399 / 4,05%	2,99 km ² / 5,85%	Wieś w północnej części Gminy Michałowice, na granicy z Gminą Iwanowice. Jeszcze na początku XX w. istniał w Wilczkowicach drewniany dwór. Obecnie odnajdziemy tam jedynie pozostałości założenia parkowego. W Wilczkowicach istnieje remiza Ochotniczej Straży Pożarnej oraz stadnina koni, gospodarstwo agroturystyczne "Stary Młyn" oraz łowisko pstrąga. Miejscowość od kilku lat również, w miesiącu sierpniu pełni swego rodzaju centrum wydarzeń kulturalnych, gdyż na boisku sportowym obok remizy OSP odbywa się Piknik Wolności wraz z obchodami rocznicy Przemarszu I Kompanii Kadrowej Józefa Piłsudskiego.	

14	Wola Więclawska	377 / 3,83%	4,02 km ² / 7,86%	<p>Najbardziej wysunięta na północ miejscowość Gminy Michałowice. W skład Woli Więclawskiej wchodzi przysiółek Firlejów. W Woli Więclawskiej znajdują się największe w Gminie kompleksy leśne. W pobliżu granicy z Zerwaną istnieją groby żołnierzy austriackich z czasów I Wojny Światowej. W Woli Więclawskiej istnieje sklep oraz remiza OSP. Miejscowość charakteryzuje się dość dużym odsetkiem gruntów leśnych i zadrzewień.</p>	
15	Zagórzycze Dworskie	310 / 3,15%	2,13 km ² / 4,17%	<p>W Zagórzycach istnieją największe w Gminie i jedne z największych w województwie kompleksy sadów jabłkowych. W miesiącu maju w odbywa się tam "Święto Kwitnącej Jabłoni". We wsi znajdują się pozostałości dworu wraz z otaczającym je parkiem, sklep oraz remiza OSP. Wieś i nazwa Zagórzycze Dworskie powstała po parcelacji folwarku i gruntów dworskich w okresie międzywojennym</p>	
16	Zagórzycze Stare	113 / 1,15%	1,34 km ² / 2,61%	<p>Miejscowość wchodząca w skład sołectwa Zagórzycze, której krajobraz również charakteryzuje się kompleksami sadów jabłkowych. Sąsiaduje bezpośrednio z Więclawicami Dworskimi oraz Sieborowicami.</p>	

17	Zdzięstawice	233 / 2,37%	2,20 km ² / 4,31%	<p>Jedna z najmniejszych, pod względem ilości mieszkańców, miejscowości Gminy Michałowice. Zdzięstawice są położone w centrum Gminy, z dala od głównych ciągów komunikacyjnych. Pierwsza wzmianka na temat wsi pochodzi z 1374 r. Nazwa wsi jest patronimiczna i pochodzi od osoby o imieniu Zdzisław lub Zdzisław. Wieś występuje w źródłach również jako: Zdzięstawicze, Zdzięstawice, Dziestawice.</p>	
18	Zerwana	270/2,74%	0,76 km ² / 1,48%	<p>Najmniejsza, pod względem powierzchni miejscowość Gminy Michałowice. Zerwana leży w północnej części Gminy, przy drodze krajowej nr 7. We wsi znajduje się historyczna, zabytkowa apteka. W otaczającym ją ogrodzie istnieje XVIII-wieczna kaplica z figurą św. Jana Nepomucena.</p>	